

Gida didaktikoa Zinemaren eta Giza Eskubideen Gelak

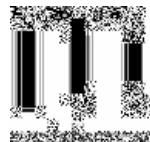
A LAS PUERTAS DE PARIS

Koordinazioa: Montehermoso Kulturuneko Ikusizko Arteen Arloa
Gasteizko Udala

Egileak: Joxean Fernández y Marta Horno

Ayuntamiento
de Vitoria-Gasteiz
Vitoria-Gasteizko
Udala

Aurkibidea

1. Zinema eta giza eskubideak	1. or.
1.1 Hitzaurrea	
1.2 Giza eskubideak	
2. Zinema eta giza eskubideei buruzko eskolal	6. or.

3. Egoera ezagutu	9. or.
3.1 Gure emakumeak atezain Parisen.
Errealizadoreen esperientzia	
3.2 Espainiar emakumeak Parisen.
Hurbilpena testuinguru sozio-historikoa	

4. Irudietan murgilduz: filmearen balioespena	16. or.
4.1 Laburmetria	
4.2 Fitxa teknikoa eta sinopsia	
4.3 Zinema hiztegia	

5. Zinema, Giza eskubideak eta Hezkuntza. Proposamen didaktikoak	22. or.
Zergatik hezkuntza eta giza eskubideak	
Metodologia	
Material didaktikoa	

6. Egizu zerbait	44. or.
7. Gehiago jakiteko	46. or.
8. Peters-en mapa	61. or.

Harremanetan jartzeko: Zinhezba
Programa Zuzendariak:
Helena González
Nieves Prieto

Tel.: 945 278 676
info@zinhezba.org

Zinema eta Giza Eskubideak

1.1 Hitzaurrea

Zinemari eta giza eskubideei buruzko gela hauetan parte hartuko duten haur eta gazte gehienek azkenaldian zinera joateko aukera izango zuten edo, gutxienez, beren film gogokoenen DVDren bat etxean ikusteko aukera izango zuten. Zineen karteldegiek proposamenen aukera eskaintzen digute generoei eta tematikei dagokienez, arrazoi komertzialengatik gehienak iparramerikarrek ekoitzirikoak badira ere, "entertainment industry" deituriko arloan nagusi baitira, hots, "entretanimenduaren industrian".

Irabazi-asmorik gabeko elkartea dugu Zinhezba; neska-mutilen artean ezaguna eta ohikoa da, eta ikus-entzunezko euskarri bihurtzeko ideiarekin sortu zen, zine-areto gehienek ahaztuta duten genero batera hurbiltzeko gune izateko: Giza Eskubideen Zinema, entretenitzeko errealitateez gain gogoeta egiteko errealitateak ere eskaintzen dizkiguna. Uste dugu ondo dagoela tarteka zinera dibertitzera eta ebaditzera joatea, baina beharrezkoa da, halaber, istorio eta problematikei aurrez aurre begiratzea, urrunekoak izanagatik ere gero eta gehiago hartzen baikaituzte eraginpean mundu globalizatu honetan. Ahalegin txiki bat eskaintzen dugu aldatzen ari den eta bertako kide garen mundu hori ulertu eta hobeto ezagutzeko.

Zinema arma boteretsua da horretarako: mugimenduan dagoen argia gure erretinatik sartzen da gure garunera, emozioa eraginez eta gure imajinarioan beste errealitate bat finkatuz. Ikus-entzunezko bitartekoek, ezaugarritzat dituzten hizkuntza motak tarteko, gaitasunak estimulatzeko, globalizatzeko, sintetizatzeko, harremanak ezartzeko eta informazioak prozesatzeko, eta ikasteko beste bide baten garapena dakar horrek. Ikasleak, gero eta neurri handiagoan gainera, sozializatu egiten dira ikus-entzunezkoen eta informatikaren arloko bitarteko eta teknologien bidez, sarritan indarkeriazko edukiak biltzen dituztenak. Kontzientzia kritikoa sortzea beharrezko erreminta gertatzen zaie jasan behar dituzten irudi negatiboen bonbardaketa etengabetik babesteko.

Hori horrela, giza eskubideetan oinarrituriko hezkuntza (GEH) bultzatzen dugu, hots, prozesu bat, horren bidez pertsonak beren eskubideei buruz eta besteen eskubideei buruz ikas dezaten, ikaskuntza interaktibo eta parte-hartzaile baten esparruan. Giza Eskubideetan oinarrituriko Hezkuntzak jarriren eta jokabideen aldaketa du aztergai, baita jakintzen eta informazioaren trukearen sustapena ere, eta hori guztia bakearen aldeko kultura batera bideratuta.

Komunikabideei esker iristen zaizkigun informazioek mundu osoan eskubide horiek izaten dituzten etengabeko urraketei buruz ohartarazten digute, mundu horrek blokeatu egiten baikaitu sarritan. Informazio zatikatu eta berehalako horren aurrean, giza eskubideetan oinarrituriko prestakuntza sakona proposatzen dugu, prestakuntza horren garrantziaz kontzientziatu eta ekintzarako motibatuzko, gizarte-sektore guztiak inplikatuz hori aldarrikatzeko: hezitzaileak, gurasoak, gazteak, juristak, artistak, gizarte-hezitzaileak, sindikalistak: Giza eskubideak guztientzat dira eta guztien artean defendatzekoak dira.

1.2 Giza eskubideak

Justiziazko gutxieneko eskakizun moralak

Giza eskubideak edozein gizakik gizaki izateagatik galda ditzakeen oinarritzko eskakizunak dira, eta eskakizun horiek ezinbestean bete beharrekoak dira, gizaki moduan garatzeko oinarri-oinarritzko premiak edo beharrianak direlako. Funtsezko eskubide horiek gabe nekez egin daiteke bizimodu duin bat. Gizakiarentzat hain beharrezkoak direnez, honela izendatzen ditugu:

- **Unibertsalak:** gizaki guztiei aitortu behar zaizkie, inor baztertu gabe. Gizaki guztiei gizaki direla aitortuz bermatu behar zaizkien gutxieneko eskakizunak dira.
- **Lehentasunezkoak:** beste eskubide batzuekin gatazka sortuz gero lehentasunez babestu behar direlako.
- **Negoziatu ezinezkoak:** inongo gizarteak ezin dizkie bere kideei eskubide horiek ukatu. Adibidez, gizarte batek une jakin batean herritar guztien "eskubide ekonomiko, sozial eta kulturalak" betetzeko beharrezko baliabideak ez baditu, ezin du egoera hori besterik gabe onartu, gauzak aldatzea ezinezkoa dela argudiatuta; aitzitik, ahalegin guztiak egin behar ditu beharrezko baliabide guztiak lortzeko eta banatzeko, guztiak beren eskubideak erabiltzeko modua izan dezaten.

Gainera, gizarte guztiek lagundu behar lukete mundu osoan gizaki guztien eskubideak errespetatu daitezen, beren gizarte edo herrialdea edozein dela ere.

Hitz gutxitan esanda, giza eskubideak JUSTIZIAZKO GUTXIENEO ESKAKIZUN MORALAK dira, eta eskakizun horiek bete egin behar dira, horiek gabe ezin baita bidezko gizarte bat eta bake eta armoniazko mundu bat eraiki.

Giza eskubideen belaunaldiak

Giza eskubideak pixkana-pixkana aitortu eta onartu dira historia zehar, oraindik amaitu ez den ikaskuntza moraleko prozesu baten bitartez. Prozesu horretan bereiz ditzakegun hiru aldi edo aro nagusiei giza eskubideen "hiru belaunaldiak" esaten diegu.

- **Lehen belaunaldia: Askatasunerako eskubideak**

"Lehenengo belaunaldia" eskubide zibil eta politikoen da. XVI. mendearen hasieratik burgesia Antzinako Erregimenari aurre egin eta honako eskubideak aldarrikatzen hasi zen: bizirako eta segurtasun fisikorako eskubidea, pentsatzeko eta iritzia askatasunez adierazteko eskubidea, norberaren herriko gobernuan parte hartzeko eskubidea, legezko arrazoirik gabe atxilotua ez izateko eskubidea, inpartzialtasun-bermeekin epaitua izateko eskubidea, jabetza izateko merkataritzan askatasunez jarduteko eskubidea eta abar. Oro har, esan dezakegu eskubide horiek oinarritzko balio moral bat dutela gidari: askatasuna.

- **Bigarren belaunaldia: berdintasunerako eskubideak**

"Bigarren belaunaldia" eskubide ekonomiko, sozial eta kulturei dagokie; adibidez, lanerako eta bidezko soldata izateko eskubidea eta etxebizitza, osasuna, hezkuntza, kultura, erretiro-saria eta abar izateko eskubidea.

Eskubide horiek batez ere langileen mugimenduak aldarrikatu ditu azken mende hauetan. Horien bidez benetako laguntza edo babesa eman nahi zaie lehenengo belaunaldikoei; izan ere, eskubide zibilak eta politikoak nekez erabil daitezke, gutxieneko sarrera ekonomiko batzuk, gaixotasunei aurre egiteko laguntza edo gutxieneko kultura-maila izan ezean. Era horretako eskakizunak onartu ahala pentsamolde berri bat zabaltzen hasi zen; horren arabera, estatuaren eginkizuna ez zen besterik gabe ordena publikoa eta kontratuak betetzea, baizik eta modu positiboan jardutea, lehenengo belaunaldiko eskubideak bakar batzuen mesederako bakarrik izan beharrean denon esku egon zitezen. Horregatik, esaten dugu bigarren belaunaldi horretako eskubideak berdintasunerako eskakizunen multzoan sartzen direla.

- **Hirugarren belaunaldia: Elkartasunerako eskubideak**

“Hirugarren belaunaldiko” eskubideen arabera gizaki guztiek dute eskubidea ingurune osasuntsu batean jaio eta bizitzeko. Kutsadura eta zaratarik gabeko ingurune batean eta bakean dagoen gizarte batean jaio eta bizitzeko eskubidea ere badute. Eskubide horiek ez dira oraindik nazioarteko adierazpen batean jaso, baina aurrekoak bezain funtsezkoa dira: izan ere, kutsatutako ingurune batean edo gerra dagoen leku batean bizi denak nekez erabil ditzake lehenengo eta bigarren belaunaldietako eskubideak.

Nazioarteko elkartasuna funtsezkoa da hirugarren belaunaldiko eskubideak erabili ahal izateko. Nola lor liteke ingurumeneko kutsadura kentzea, herrialde batzuek ez kutsatzeko konpromisoa hartu arren, beste batzuek hartzen ez badute? Nola lor liteke gerrak betiko amaitzea, herrialde guztiek arma-trafikoa kontrolatzeko konpromiso tinkoa hartzen ez badute?

ESKUBIDEAK MUNDUAN ETA TOKI BAKOITZEAN ERRESPETATZEA

Eskubide zibil eta politikoak

Arlo horretan erdietsi den lorpenik handiena esklabotasuna ezeztatzea izan da, mundu osoan jarduera hori egiteko debekua betetzen den neurrian behintzat. Aipaturiko debekua 1956ko irailaren 7ko nazioarteko hitzarmen baten bidez ezarri zen. Hala ere, gaur egun herrialde askotan oinarritzko eskubideen urraketa sistematikoa eta masiboa da: torturak, desagertzeak, legez kanpoko atxilotaketak, presoek tratatu txarrak ematea, emakumeen bazterketa eta abar.

ONUren ahaleginak

Berez, nazioarteko komunitateak hartu behar luke bere gain bortxaketa horiek salatzen eta beharrezko neurri eraginkorrak hartzeko ardura, ONUren bitartez (horren helburu nagusia giza eskubideen babesa eta sustapena baita), oinarritzko askatasunak errespetatzen ez dituzten gobernuek beren jokabidea zuzen dezaten. Baina, jakina, erakunde horrek ezingo du ezertxo ere lortu, baldin eta askatasun horiek errespetatzen dituztela dioten herrialdeek laguntza material eta morala ematen ez badiote. Esperientziak erakusten digunez, nazioarteko erakundeek giza eskubideak errespetatzen ez dituzten gobernuei presioa egitea oso neurri eraginkorra izan daiteke herrialde horiek giza eskubideen arloan beharrezko berrikuntzak egin ditzaten.

Herritarren ekimenak

Oinarritzko askatasunak sendotzeko beren borondatez zerbait egin nahi duten herritarrek gobernu kanpoko erakundeak (GKE) aukeratu ohi dituzte horretarako; adibidez Nazioarteko Amnistia, Nazioarteko Gurutze Gorria edo beste hainbat, erakunde horiek munduko herrialde askotan ari baitira lanean, eskubide horien bortxaketak salatzen eta biktimei laguntzen.

Gosea

Bigarren belaunaldiko eskubideei dagokienez, honako xehetasunak nabarmendu behar dira. Hirugarren Mundua esaten diogun horretan milioika lagun daude bizirik irauteko gauzarik beharrekoenak ere ez dituztenak. Janari falta, sendatzeko moduko gaixotasunak ezin sendatzea eta analfabetismoa dira munduko arazo nagusietako batzuk. Miseria da munduan gertatzen diren heriotzen arrazoi nagusia, nahiz eta, teknikoki, denon gutxieneko premiak betetzeko aukerak egon. Baina arazoa morala da, ez teknikoa. Azken batean, gizakien arteko elkartasun-ezagatik gertatzen da hori.

Lan-baldintza ezin txarragoak

Gaur egun herrialde askotan badira pertsona asko eta asko, tartean ume ugari, lan-baldintza guztiz osasungaitzetan lan egin behar izaten dutenak, egunean hamabi ordu edo gehiago sartuz, gizarte-segurantzarik edo langabeziarako laguntzarik gabe, eta ia-ia batere eskubide sindikalik gabe. Herrialde aberatsek ez dute hori gertatzeko eragozpenik jartzen, haien enpresak berak baitira herrialde horietan eskulan merkea eta erraza aurkitzen dutenak. Herrialde aberatsetako sindikatuek bai, protesta egiten dute, besteak beste era horretako lanak hartzeak Lehen Munduan lanpostu askoren galera sortzen duelako. Ginebran (Suedia) egoitza duen Lanaren Nazioarteko Erakundea (LANE) ONUren gidaritzapean ari da lanean era horretako arazoei irtenbidea bilatzeko. Hala ere, erakunde horretako herrialdeak arazo horiek konpontzeko beharraz erabat jabetzen ez badira, erakunde horrek bakarrik ezer gutxi egin ahal izango du.

Bakea eta oreka ekologikoa: premia-premiazkoa da elkartasunezko irtenbide bat bilatzea hirugarren belaunaldiko eskubideei dagokienez; salatu beharra dago herrialde aberatsenetako gobernuek ez dutela erabateko konpromisoa hartu kutsadura eta arma-trafikoa kontrolatzeko. Hori dela-eta, enpresa handiek kutsadura sortzen jarraitzen dute eta herrialde pobreetako gerra-gatazketan ari direnek erraz asko aurki ditzakete gerran jarraitzeko behar dituzten armak. Hala eta guztiz ere, ONUren agentzia batzuk eta GKE ugari sekulako ahalegina egiten ari dira natur ingurunea babesteko (ADENA, Greenpeace eta abar) eta beste erakunde batzuk gerra dagoen lekuetatik ihesi doazen errefuxiatuez arduratzen dira (ACNUR, Mugarik gabeko Medikuek, Munduko Medikuek eta abar)

Giza eskubideen aldeko ekintza

- Geure ingurunean

Batzuetan gu geu gara inguruan ditugun pertsonen eskubideak urratzen ditugunak, edo isildu egiten gara beste batzuek hori gure aurrean egiten dutenean. Badira etxekoandre batzuk beren familiako gainerako kideen mespretxua eta ia-ia esklabotasuna jasan behar dutenak. Ume batzuek beren ikaskideen bazterketa eta tratu txarrak jasan behar izaten dituzte. Batzuetan pertsona batzuei utzi egiten diegu eskolako materiala edo beste norbaitenak diren gauzak hondatzen, bidegabekeria bat egiten ari garela pentsatu gabe. Beste batzuetan, berriz, ingurumena zaborrez, zarataz edo kez kutsatzen dugu eta ez gara ohartzen denon eskubideen aurkako zerbaite egiten ari garela. Hitz gutxitan, giza eskubideak defendatzeko lehenengo guk geuk errespetatu behar ditugu, gure ingurunean bertan, eta geure buruari galdetu ze bidegabekeria egiten edo onartzen ditugun eta zer egin behar dugun egoera hori nolabait hobetzeko.

Giza eskubideen aldeko ekintzarako jardunbide orokorrak

Giza eskubideak gure ingurunean bete daitezen erne egoteaz gainera, horiek estatuan eta nazioartean sustatzeko egin litezkeen lanetako batzuk adierazi nahi dizkizuegu jarraian:

1. Horien berri ematea: pertsona guztiei ezagutaraztea, beraiek aldarrika ditzaten, eta eskubideak babesten laguntzea.
2. Agintariei eta partikularrei horiek betetzeko exijitzea, horretarako dauden legeko bide guztiak erabiliz: protesta-gutunak, sinadura-bilketa, manifestazioak eta abar.
3. Elkarrekin sortu eta horien alde lanean ari diren boluntarioen erakundeetan parte hartzea (ikusi aurkibideko 6. puntua).

Paolo Pellegrin / SABA

2. Zinema eta giza eskubideei buruzko eskolak

ZINHEZBA irabazteko asmorik gabeko elkarte da eta zinema, hezkuntza eta bakea bultzatzen ditu.

ZINE, HEZKUNTZA eta BAKEA

Aurreko bi urteetan bezalaxe aurten ere Zinema eta Giza Eskubideei buruzko Eskolak egingo ditugu Euskadiko hainbat eskoletan; orain arte 5.600 ikaslek baino gehiagok parte hartu dute.

Hezkuntza-xedea

Zinema-eskolen helburua pertsonen funtsezko eskubideetan sakontzea da, balioetan heziz, eta horri begira ikus-entzunezko baliabidea hori erabiltzen dugu desberdintasun-egoerei buruzko jarrera kritikoa sustatzeko.

Alde horretatik, gure helburua da beste gizarte eta kulturei buruzko ikuspegi-eremua zabaltzea, desberdintasun guztiak errespetatzeko: sexua, arraza, iritzia, erlijioa eta premiak; giza eskubideen urraketak identifikatzen ikastea eta sufritzen dutenenganako elkartasuna sustatzea; ingurune hurbilean eta hortik kanpo irtenbideak bilatzeko lanean sakontzea eta gizarte aldatzeko jarrera aktiboa sustatzea.

Honako hau ere egin nahi dugu....

1. Pertsonen funtsezko eskubideetan sakontzea, balioetan oinarritutako hezkuntzaren bidez.
2. Ikus-entzunezko baliabideei buruzko jarrera kritikoa garatzea, irudia ezagupenen unibertsoan txertatu ahal izateko.
3. Zinema-hizkuntza hobeto ezagutzea, sentsibilizazioa eta kontzientziazioa lortu ahal izateko bere adierazpen-baliabideak erakutsiz.

4. Beste gizarte eta kulturei buruzko ikuspegi-eremua zabaltzea, desberdin denari errespetua izateko.
5. Giza eskubideen bortxaketak identifikatzea dagokien eremu guztietan eta sufritzen dutenenganako elkartasuna bultzatzea.
6. Eskubideak eta eskubide-urratzeak bereiztea, eta horretarako munduko eta estatuetako dokumentu eta adierazpen unibertsalak erabiltzea.
7. Giza eskubideen aldeko jarrera positiboak erakusten dituzten albisteak eta informazioak aurkitzea.
8. Leku bakoitzean eta munduan aukera litezkeen irtenbideak hobeto ezagutzea eta ekintza bultzatzea, ikasleen partaidetzaren bitartez.
9. Informazioa emateko hizkuntza eta adierazpideak aztertzea: prentsa, komikiak, zinema, erreportajeak... pertsonen eskubideak urratzea aztergai hartuta.
10. Pertsonen errespetu handiagoa izatea, beren adina, sexua, arraza, iritzia, premia eta kultura edozein dela ere.

Adinak

Zinema-eskolak 8 eta 18 urte bitarteko ikasleentzat eginak dira. Urteko programazioa adin-talde bakoitzarentzat egokitzen dugu, honako multzoak osatuz:

- 8 eta 12 urte artekoak
- 12 eta 16 urte artekoak
- 14 eta 18 urte artekoak
- 16 eta 18 urte artekoak

Zeharkako hezkuntza

Eskola hauetarako giza eskubideekin zerikusia duten hainbat gai proposatzen ditugu; era horretan, irakasleek, hezitzaileek eta ikastetxeetako kideek edukiak gelan landu eta zentroaren proiektuan zeharka sartu ahal izango dituzte irakasgai desberdinen bitartez.

Filma ikusi ondoren (euskaraz eta gaztelaniaz) gizarte-hezkuntzazko tailer bat egingo dugu gogoeta pertsonal eta kolektiboa egiteko; horren osagarri gida didaktikoa prestatu dugu, irakasleek edukiak ikasgelan lantzen jarraitzeko modua izan dezazuen.

Gidaren egitura

Proposamenaren irizpide orokorra filmari buruzko galdera egokiak egiten jakitea da, ematen digun informazio-mota behar bezala balioesteko eta aztertutako arazoei dagokienez duen ikuspegia zehazteko.

Gida didaktikoa filma du abiapuntu eta elkarren osagarri diren 5 atal ditu, era honetan antolatutak:

- Lehenengo atalean zinema, hezkuntza eta giza eskubideak lotzen ditu ZINHEZBAren proposamenaren bidez.
- Bigarren atalean azterketa sozial, politiko, kultural edo ekonomikoa egiten da, landu beharreko gaiaren arabera, eta hori hezkuntzarako erreferentzia-material gisa erabiliko da.
- Hirugarren atalean, hezkuntzaren eta giza eskubideen arteko lokarri den filmaren beraren azterketa egiten da, eta ikus-entzunezko baliabidea hezkuntza-tresna gisa erabiltzen da. Giza eskubideen inguruko gai batzuk lantzeko aukera emango dizueten funtsezko ideiak ateratzen dira. Atal horretan ikus-entzunezko baliabide horri buruzko oinarritzko glosategi bat aurkituko duzue.
- Laugarren atalean jardueretarako proposamen bat egiten dizuegu; helburu zehatzak, aztertu beharreko kontzeptuak, erabili beharreko jardunbideak eta haur eta gazteengan sustatu beharreko jarrerak azaltzen dizkizuegu; aldeztu aurretik garbi utzi behar dugu horiek ez direla baliabide berriak, ikasgelan zuen pedagogia-lanerako lagungarri izan daitezkeen jardura eta iturriak baizik, eta aurrerantzean ere jarraipena izan beharko dutela. Oso garrantzitsua da eskolako hezkuntza-komunitate guztiak bere konpromiso pedagogikoaren bidez Giza Eskubideak defendatzea.
- Gidaren azken atalean bertako gaiak aztertzeko oso baliagarriak iruditzen zaizkigun baliabide batzuk azaltzen dizkizuegu, taldearen jarduerak bere premien arabera egokitu ditzazuen.

3. EGOERA EZAGUTU

3.1 Gure emakumeak, atezain Parisen

3.2 Espainiar emakumeak Parisen. Hurbilpena testuinguru sozio-historikora

3.1. Gure emakumeak, atezain Parisen; errealizadoreen esperientzia

Guztiaren hastapenean Tom Waits dago. Kaliforniako kantari polifazetikoari oso hiri gutxitara eramango zuen bira bakan batzuk egitea bururatu izan ez balitzaio, ni ez nintzateke inolaz ere Pariserira iritsiko 2000ko maiatzean, Gran Rex-en entzuteko asmoz, pentsatuzen bainuen hura izango zela seguru asko lurraren bihotzetik sortutako bere ahotsarekin hunkitzeko azken aukera. Tom aurrez edukitzea une ahaztezina izan zen, jakina, baina ez Frantziako hiriburuak gordea zidan bakarra. Latindar Auzoan bizi zen euskaldun baten etxean geratu nintzen lotan. Eraikineko atezaina espainiarra zen. Algecirasekoa, eta lagunik onenetakoa bihurtu zitzaion. "Lele" atezain baino askoz gehiago izan zen berarentzat, beti laguntzeko prest agertu zitzaion. Pariseko bidea hartu aurretik ere abisatu ninduen:

- Ikusiko duzu Lele atezaina ezagutzen duzunean...

Lelek ez zuen Tom Waitzen berri, baina zoragarri iruditzen zitzaion egun batzuetan lagunaren laguna ohi zituzten hitz-aspertuetara gehitzea. 17 metro karratu soileko atezaindegi nimiñoan beti zen lekuri eta denborarik kafea hartu bitartean txantxetan aritzeko. Parisen 30 urte eman izanagatik, Andaluziako emakume begi-bizi eta solas alaiko hark ez zuen Cádizeko doinua galdu. Bere bizi-poza eta baikortasuna kutsakorrak ziren: orduak eta orduak joaten zitzaizkigun barre-algaretan. Gainera, berehala konturatu nintzen hari entzunez nire herrialdeari buruzko historia garaikideko eskola jasotzen ari nintzela. 1971.ean iritsi zen Lele Parisera, bere senarrari jarraiki; nahiz eta xehetasun berezi batzuekin, bizi-baldintza hoberen bila atzerrira atera behar izan zuen espainiar-belaunaldi bateko kide zen. Laster batean galdezka hasi nintzaion, eta jakinarazi zidan espainiar emakume ugari bizi zela Parisen atezain lanetan. Hain zuzen ere, Rosa bere lagun galiziarra beste eraikin bateko atezaina zen, guretik metro gutxitara. "Lele" asko ziren Parisen, nik ezagutu nuena ez zen bakarra. Denak bera bezalakoak izatera, ezagutzeak mereziko zukeela pentsatu nuen.

Espainiara itzultzean, Parisen bizitakoan berri eman nion ordukoan Aragoiko ikus-entzunezkoen mundutxoan toki baten bila zebilen Marta Horno lagunari. Esan nion hunkitu egin nindutela Pariseko atezain espainiar haiek, eta, zalan-tza gabe, istorio zirraragarria zegoela beraien artean, agian dokumental interesgarri bat. Martaren erantzuna lan honen jatorrian dago:

- Dokumental hori guk geuk egingo dugu.

Marta aragoarra da. Baliteke horrek azaltzea zeinen temati hartu zuen bere gain handik gutxira *A las puertas de París* deitzen hasi ginen proiektua. Berririo Parisera joan eta Leleren antzeko atezain gehiago ezagutzen saiatu behar ginen, 60. eta 70. hamarkadetakako Frantziarako espainiarren migrazioa ikertu, etab... Buruan mila galdera genituen bor-bor elkarrekin lehen aldiz joan ginenean; kafetegi baten eseri ginen ideiak antolatu eta bidaiari ahalik eta etekin handiena atera asmoz. Bazirudien gure hizketaldiak ondoko mahaian zegoen hogeita hamarren bat urteko neska erakartzen zuela, harik eta halako batean gugana hurbildu eta gaztelera ezin hobean espainiarrak ote ginen eta Parisen zertan genbiltzan galdetu zigun arte. Ia lotsatuta erantzun genion Parisen egotearen arrazoiak, alegia, hiriko atezain espainiarrei buruzko dokumentala prestatzen hasi nahi genuela. Aldatu egin zitzaion aurpegiera, eta baten bat ezagutzen ote zuen galdetu genion:

- Nire ama - bota zigun, gure pozarren!!

Une hartan ohartu ginen espainiar atezain emakumeak bilatzea ez zela, seguru asko, horren zaila izango. Ezusteko txiki hura esanguraz betea zen, beste behin ere. *A las puertas de París*ek zentzua zuen, merezi zuen, ilusioz betetzen gintuen. Atezain gehiago ezagutu ahala, gure gogoak bizitzen zihoan, nahiz eta, zoritxarrez, bagenekien ez zela guztientzako tokirik izango dokumentalean. Batzuk herabe eta barnerakoi hartu gintuzten, beren etxeetako ateak ireki zizkiguten arren, hasieratik esan ziguten ez zutela kamera aurrean hitz egingo: Mari Carmen, Rosa, Puri, Paloma, Irene, etab. Beste batzuk (esaterako Marcelina eta Carmen), azken muntaketatik kanpo geratu ziren denbora-arazoengatik. Ia guzti-guztiei arraro xamar egin zitzaion gure lanaren protagonista izatea, nahiago zuten seme-alabei buruz hitz egitea (horietako askok unibertsitate-ikasketak egin zituzten amen lan eskergari esker). Beren migrazio-abentura, Parisera iristea, atezaindegiko bizitza, eguneroko lana, neke eta ardurak, estuasun ekonomikoak, etxera itzultzeko gogo errepikaria... hori guztia ez zitzaion nahikoa interesgarri iruditzen.

Gaiari buruzko dokumentazio gehiago bildu eta irakurri genuen. Behin batean lan benetan argigarri batekin egin genuen topo, doktorego-tesi batetik sortua. Laura Oso irakasleak liburu zoragarri bat argitaratu zuen: *Españolas en París. estrategias de ahorro y consumo en las migraciones internacionales* (Bartzelona, Bellaterra argit., 2004).

Bigarren aldiz joan ginen Parisera, eta hor gure protagonista izango ziren atezainen kopurua mugatu genuen, zazpi azkenean: Lele, Tere, Carmen, Fita, Ángela eta Palmira, horiek guztiak Parisen, eta beste bat, Araceli, ordurako Málaga itzulia. Hirugarren aldiz joan ginen Parisera 2004ko irailean, asmo anbiziotsuago batekin: filmaketari ekitea. Grabazio lanetan oraindik adiskide ditugun Jorge Bautista (argazkigintza) eta Javier Estella (kamera) izan genituen gurekin; zenbat ikasi ahal izan dugun beren profesionaltasunari esker...!. Egun zoragarriak izan ziren Pariseko haiek: "gure" atezainek neurri gabeko eskuzabaltasun eta abegikortasunez hartu gintuzten, beren kontakizunek beraiekiko errespetua eta miresmena hazten zuten gudan. Lele, hasieratik beretik liluratu gintuen Lele hura, ia lagun artean bezain natural aritzen zen kameraren aurrean. Terek berebiziko konpromisoa erakutsi zuen dokumentalarekiko, Trotsky izeneko espainiar txakur bat zuen, eta, zalantza gabe, bera zen guztien artean politizatuena. Carmen gazteena zen, eta aldi berean kultura hartzailean integratuena, "frantsesena". Fitak oso baikor begiratzen zion bere bizitzari, nahiz eta oinazearen orbanak ugari eta nabariak zituen. Ángela adeitsu eta maitekorrak argi-tarte baino ilun gehiagodun iragana kontatu zigun, baina etorkizun hurbila Espainian ematea espero zuen, berak eta senarrak erretiroa hartu ondoren. Migrazio-esperientziari eta frantsesekiko harremanaz dagokionean, Palmiraren kontakizuna izan da guztietan mingotsena.

Artean beste behin itzuli ginen Parisera, 2005eko irailean, itxura hartzen ari zen eta, behingoz, *A las puertas de París* deituko zen lanerako hainbat alderdi filmatzen jarraitzeko. Azken bidaia horretan Espainiako enbaxadan langile fin eta nekaezin den Pilar Soler-ekin hitz egin genuen. Atezainen testigantzak aintzat hartuta, omenaldia sor zaio berari, eta hementxe egin nahi diogu guk; izan ere, ezin neurtuzko laguntza izan da askorentzat hainbat hamarkadetan, nahitaezko erreferentzia, arazorik izanez gero. Baten batek begiak esker oneko malkoetan blai zituela hitz egin digu berari buruz. Guk ere badiogu zer eskertu: hasieratik eman zigun laguntza, trukean ezer eskatu gabe eta dokumentalean agertzeari uko eginez ("oso itsusia naiz" esan zigun, irtirin askoa bera). *A las puertas de París*en agertzen ez den arren, bertan da, besteen alde lan egiteko bere moduak barruraino hunkitu gintuelako.

Erretiroa hartu ostean Espainiara itzultako atezainen batekin hitz egin nahi genuen bereziki, hots, askoren ametsa bete zukeen batekin. Pilar Solerrek Málaga joatea eta bertan Araceli ezagutzea gomendatu zigun. Málaga joan ginen, bada, 2006ko urtarilean, grabazioaren azken egunei ekiteko, horren ondoren José Manuel Fandos lankidea muntaketarekin behingoz has zedin. Aracelik maitemindu egin gintuen; bere narrazioa, nolabait esateko, hasieratik kontatu nahi genuen guztiaren laburpena zen: hiru hamarkada baino gehiagor aritu zen atezain, etxekoen alde lanean ibili zen lehen unetik, eta orain amona emigratzaile etxera itzulia zen; alaba eta biloba ere berekin joan ziren Parisetik. Myriam alaba espainiar bezain frantsesa zen; Olivia Ines bilobak asiar itxurako hazpegiak ditu, eta txineraz, frantsesez eta gaztekeraz mintzo da, andaluziar doinuaz. Málaga amonarekin *sevillanak* dantzatzen grabatu genuenean, ibilbidearen amaia begitandu zitzaigun, borobila osatua zela. Irudi hartan ederki laburtzen zen kontatu nahi genuena, Araceliren eta bere amaren begiradapean egiten zituen bira eta takoi-jotzeetan herrialde honen historia garaikideko berrogeita hamar urte zeuden trinkotuta. Badirudi herrialdeak ahaztu egin duela oso gutxira arte zer izan garen, ez duela bere burua ikusi nahi errealitateak egunero gure kaleetan jartzen dizkigun ispilu ugarietan.

Tom Waitsek 2000ko maiatzean, Parisen, esan bezala: "and the things you can't remember tell the things you can't forget"¹. Bere neurrian bada ere, balioko al du *A las puertas de París*ek ahaztu ezineko gauzak gogoratzeko!

¹ Eta oroitu ezin dituzun gauzek ahaztu ezin dituzunez mintzo dira.

3.2 Espainiar emakumeak Parisen. Hurbilpena testuinguru sozio-historikora

Laura Oso Casas

Irakaslea A Coruña Unibertsitatean, eta *Españolas en París. estrategias de ahorro y consumo en las migraciones internacionales* liburuaren egilea (Bartzelona, Bellaterra argit., 2004).

Laurogeiko hamarkadaren amaieratik aurrera Espainia atzeritarren hartzaille bihurtu zenetik, emakume-andanak etorri dira herrialde beroetatik lan-merkatuan sartu asmoz, hain zuzen ere lanpostu sozialki gutxietsi eta debaluatuenak hartzera, neskame eta pertsonak zaintzen aritzera. Ehunka pertsonak zuzentzen ditu bere begiak Iparreko neguan bizi diren Hegoko eguzki-izpi horiengana. Etxeko lanetaz eta ume eta agureak zaintzeaz arduratzen diren emakume horiek modan jarri dira gaur egungo Espainiako diskurtso politiko eta zientifikoan. Alabaina, emakume-karabana berri honek gogora ekartzen digu hirurogeiko hamarkadan neskame edo atezain aritzeko Parisera emigratu zuten espainiar emakumeena. Urtez urte aurreztutako franko apur batzuen distira aurkitu zuten *Argiaren hiri* deitu hartan, baina eguneroko bizitza neskame-gela batera, edo atezaindegi urri bateko metro karratu eskasetako gabeziaren ilunera mugatzeak itzal egiten zion soson distirari. Aurreztu eta lan egin behar zorrotzak baldintzatutako bizia zen. Bi emakume-migrazio andana horien (gaur egungo etorkinak Espainian, orduko espainiarrak Parisen) funtzio soziala bat bera izan da, alegia, tradizioz tokian tokiko emakumeek betetzen zituzten eta sozialki gutxiespen maila handieneko diren lanpostuak betetzea. Hirurogeiko hamarkadan, frantziar emakumeak pixkanaka lan-merkatu kualifikatuago batera sartu ahala, espainiarrak ordezkatu zituzten pixkanaka erreproduzio-zereginetan: klase ertainentzat haur eta agureak zaindu eta garbitzea, bizilagun-komunitateen espazio soziala atezaindegitik zaintzea, goi mailako klaseen estatusari eustea neskame-lanetan... Ikus dezagun nola joan zen egituratzen migrazio-isuri hori, espainiarren migrazio ekonomikoaren testuinguruaren baitan, hirurogeiko hamarkadako Frantzian.

Frantziara zuzendutako espainiarren emigrazioa antzinenetakoa da, italiar eta poloniarrenekin batera. Berrogeita hamarreko hamarkadaren aurretik ere bazen espainiar ugari Frantzian (1931ko populazio-eroldan 351.000 pertsona ageri dira), baina hamarkada horretan hasi zen benetako indarra hartzen. Emigrazio politikoak pisua galdu ahala, arrazoi ekonomikoek bultzatutakoak hartuko zion lekua hirurogeiko emigrazio-uhin handian. 1968ko populazio-eroldan espainiar jatorriko 607.184 pertsona zeuden erregistratuta, milioi erditik gora alegia; espainiarrak Frantzian bizi ziren atzeritar guztien % 23 izatera iritsi ziren, hots, garai hartako emigrante-komunitate handiena.

Hirurogeiko hamarkadaren erdialdera, emakumeek Frantziara joandako espainiar emigratzaileen % 40 eta % 44 artekoa osatzen zuten; Gutiérrezek dioenaren arabera,

emigrazio hori batez ere familiarra zen izaeraz. Bigarren Mundu Gerra amaitu arte, espainiar emakume aktiboek batez ere nekazaritzan eta industrian egiten zuten lan. Alabaina, hirurogeiko hamarkadako bigarren erditik aurrera, emakumeen presentzia handitzen joan zen, ia-ia sexu-parekotasunera iritsi arte (1990eko erroldan % 48)². Ohiko irudiaren arabera gizonezko migratzaileen mendeko, eta haiekin biltzera joandako emakumeak ikusten baditugu ere, errealitatean hirurogeiko hamarkadaren erdialdetik aurrera espainiar emakumeen migrazio ekonomikoak izan ziren, Frantziako lan-merkatuan sartzeko asmoduna. Garai hartarako ez ziren industrian eta nekazaritzan enplegatuko, beren aurreko batzuen antzera, baizik eta zerbitzuen sektorean, zehazki neskame.

Batez ere Frantziako hiriburuan pilatutako neskameen lan-eskariaren ondorioz, espainiar emigrazioak feminizazio-prozesu bat bizi izan zuen pixkanaka. Gutiérrezi jarraituz, 1931n "zerbitzuko langileak" kategorian zeuden emakumeen portzentaia % 31koa zen, baina 1968an % 53koa. Beraz, hirurogeiko hamarkadako migrazio-jarioan emakumeen presentzia handia izan zen, batez ere Parisen. Frantzian, oro har, Espainiarren emigrazioa nagusiki familiarra izan zen bezala, hiriburuan batez ere emakumezkoena izan zen. "Bakarrik joandako emakume soilak, gehienak ezkongabeak, Parisera eta bere eskualdera zuzendu zirenak masiboki, etxeko-zereginetan lana bilatzera"; izan ere, 1968ko erroldan jarduera-sektore horretan aritzen zen hiriburuan lan egiten zuten espainiar emakumeen % 79 (Gutiérrez, 1984). Hartara, "bonne espagnoleren" irudia sendotu egin zen Frantziako gizartean. Immigrazioaren Bulego Nazionalaren datuek 60ko hamarkadako migrazio-jarioetako emakume soilen presentzia handi hori baieztatzen dute: 1968an Frantzian sartzen ziren emakumeen % 65 ezkongabeak ziren (ezkonduen multzoa % 30ekoa baino ez zen); % 51,6 25 urtetik beherakoa zen. Hor ikusten da emakume gazteen migrazio-jarioa ekonomikoa izan zela, zer ikusi gutxi zuela estereotipoarekin, alegia: senarrarekin biltzera joan, haren mende jarri, eta lan-egoera aktibotik kanpo zeuden emakumeen irudiarekin. Gure ikerketaren emaitzetan oinarrituta, ikus ditzagun jarraian emakume horien lan- eta bizi-baldintzak³.

Emigratzaile horietako askok XVI. barrutian aurkitu zuten lana, nagusien etxeetan bizitzen geratzen ziren barne-neskame (*bonne à tout faire*) gisa. Lan-aukera horrek ostatua eta mantenua bermatzen zien, lo egiteko eta jateko gastuak aurrezteko alegia. Parisen neskame-jardueraren ezaugarri berezietako bat neskame-gela zen (*chambre de bonne*); logela txikitxoak ziren, eraikinarren azken solairuan, "nagusien" etxetik aparte, eta komuna kanpoan. "Chambra" delakoak (gela, frantsesez *chambre*), familiei biltzeko aukera eman zien batzuetan, eta migrazio-sareak elikatu zituen. Emakume batzuek emigratu ondoren beren senarrak, senargaiak, senideak eta lagunak hartu zituzten, aldi baterako edo epe luzean ostatua konpartituz.

"*Bonne à tout faire*" lanbideak dirua aurrezteko bidea ematen zien; alabaina, lan- eta bizi-baldintzak gogorak ziren emigratzaileentzat: beren bizi-espazioa metro karratu apur batzuetara, eta etxeko-zereginetik berezko duten harreman paternalistaren izaeraren mendera mugatzen zen. Lan- eta bizi-estrategia horren eskutik ahalik eta gutxien kontsumitzeko teknikak zeuden: ahalik eta gutxien gastatu Frantzian, sosak Espainiako banku-kontuan sartu ahal izateko. Era berean, harreman sozialak ere urriak ziren emakume horientzat: Saint Didier egoitzan edo Espainiako Misioan (Rue de la Pompeko eliza⁴) biltzen ziren igandeetan.

² Gutiérrez, Héctor, *Les femmes espagnoles immigrées en France, Population*, 1984.

³ Jarraian aurkeztuko ditugun datuak, hirurogeiko hamarkadan emigratu zuten eta gaur egun Parisen bizi diren emakume batzuen gainean egindako izaera kualitatiboko ikerlan soziologiko baten emaitzak dira. Landa-lana 1998an eta 2000n egin zen. Guztira 52 elkarrizketa sakon burutu ziren (Oso, 2004).

⁴ Saint Didier egoitza espainiar jatorriko neskameentzako harrera-etxea zen, mojek zuzendua. Irtsi berriei harrera egin eta ostatua ematen zien, lana bilatzen zien eta lanean zeudenen egoera juridikoa legezztatzen zuten; gainera, formazio-jarduerak antolatzen zituen (frantsesa, sukaldaritza, jostuntza eta abar irakasten zieten). gaur egun Saint Didier ikasle gazteentzako egoitza bihurtu da, eta harrera- eta laguntza-zereginetan jarraitzen du Latinoamerikako neskame etorkinen alde.

Migrazioa aldi baterako izango zen usteak (espainiar migrazioaren ezaugarri) soilik elkarren artean biltzera bultzatu zituen emakume asko, lan-girotik kanpo ez ziren frantsesekin harremanetan jartzen. Denbora lan egiteko eta dirua aurrezteko zen; beraz, ez zuten ez denbora ez dirurik frantsesez zuten eta egoki ikasteko. Hartara, hizkeramolde berezi bat garatu zuten, eta honelako hitzak erabiltzen zituzten sarri: "pubela" (*poubelle/zakarrontzia*), "curra" (*cours/korridorea*), "voitura" (*voiture/autoa*), "vacanzas" (*vacances/oporrak*), "jugar la guitarra" (*jouer la guitare/kitarra jo*), "la retraite" (*La retraite/erretiroa*)... Labur esateko, helburu nagusiak (aurreztu eta etxera itzuli) ahalik eta denbora gehien lanean ematea eskatzen zuen, bizi-baldintza zailetan moldatzea, eta kontsumo eta aisialdi-ohiturak oso apalak izatea.

Senarrarekin batera emigratu zuten emakumeen estrategiak eta Pariseko XVI. barrutira joandako ezkongabeenak pixka bat desberdinak ziren. Esaterako, ez ziren nagusien etxeetan bizitzen geratzen, orduka aritzen ziren neskame edo jostun; horri esker, denbora gehiago izaten zuten etxeko gauzetaz arduratzeko ere. Aukerarik ohikoena enplegu-aniztasuna zen: seietatik bederatzietara bulegoak, ordukako garbiketa-lana hainbat etxetan, jostuntza... haien gizon gehienek eraikuntzan edo automobilen industrian aurkitzen zuten lana. Bizilekurako, berriz, alokatutako edo ordukako lanaren truke utzitako neskame-geletan edo hoteletako geletan hartzen zuten ostatu. Pariseko XI. barrutian ugari ziren emigratzaileek betetako hotelak: gela txikiak, komuna kanpoan, batzuk ez ur eta ez argirik gabeak. Bikoteek ere ahalik eta gehien estutu behar izaten zituzten gastuak.

Hirurogeiko hamarkadako emigrazio-jarioan asko ziren ezkongabe eta bakarrik joandako emakume eta gizonezkoak, eta horren ondorioz, bikote ugari sortu zen emigrazioan. Gizon-emakumeak elkar ezagutu eta harreman sentimentalak ezartzen zituzten, Pompeko elizako, eta Wagram eta Bataclan-eko dantzaldietan lehen urteetan, eta espainiarren elkarrekin⁵ beranduago. Ezkontzen ziren emakume gehienek utzi egiten zuten barne-neskame lana, eta ordukako neskame lanean edota bulegoak garbitzen hasten ziren, lan horiek denbora libre gehiago eskaintzen baitzieten. Paris XVI.eko ezkongabeetako batzuk auzo jendetsuetara aldatzen ziren senarrekin, behin ezkonduz gero.

Eta, azkenik, paristar zikoinak iritsi ziren, mokoetan haur jaio berriak zekartzatela; eta horiek atzerarazi egin zuten itzulera, eta hasierako proiektuen berdefinizioa eragin zuten. Seme-alabak gurasoek espero zuten gizarte mailan gora egitearen onuradun bihurtu ziren, eta, hartara, migrazioaren protagonisten ahalegina luzatzen hasi zen, betikitzen. Bakarrik bizi eta izatetik familia izatera aldatzeak ere lan- eta bizi-baldintzak berriz definitu beharra eragin zien; barne-neskame eta ordukako neskame lanak ez ziren jada lan aukera onenak, haurrak zaindu beharra zegoen eta. Oro har atezain bihurtu ziren emakume haietako asko, atezaintzak doako ostatua bermatzen zielako familia osoarentzako, eta emakumeei etxean egon eta etxeko lanez arduratzeko aukera ematen zielako. Gainera, atezaindegiak ez zuen apenas urritzen bikote emigratzailearen aurrezte-ahalmena; izan ere, emakumeek soldata jasotzen zuten, horregatik familia zaintzeari bazter behar gabe. Gainera, atezaintzak deklaritzen ez ziren beste diru-iturri gehigarri batzuk ahalbidetzen zituen: bizilagunen arropak josi, garbitu edo lisatu, eskupekoak, ordukako garbiketa... Aurreztu beharrak jarraitzen zuen senar-emazteen bizitzaren logika agintzen. sarritan, familiakoak emakumearen soldatatik bizi zen, eta senarrarena Espainiako kontu korrontera bidaltzen zen. Migrazioa sufrikarioa zen artean: atezaindegi askok gela bakar bat baino ez zuten, gurasoek eta seme-alabek nahitaez konpartitu beharrekoa; jakietan izan ezik, kontsumoa urritzen zihoan artean.

Bestalde, Rue de la Pompeko elizan gaztelarazko meza ematen zuten, eta bestelako jarduera batzuk antolatzen zituzten, hala nola bilerak, dantzaldiak... Espainiar komunitatearen bilgunea zen. Saint Didierren bezala, laguntza eskaintzen diete egungo emigratzaile latinoamerikarrei.

⁵ Espainiar etorkin-elkarrekin sarea oso zabala eta anitza zen Parisen: eskualdeetako etxeak (Asturias, Galizia, Extremadura eta Valentziakoak...); ikasleen guraso-elkarrekin, mugimendu erlijiosoarekin estuki lotuta; etorkin politikoek sortutako Espainiako Etxea.

Urteak aurrera, asko itzuli egin ziren Espainiara, baina beste askok ezin izan zuten. Itzultzeko erabakia batez ere seme-alabak eskola-adinera iristen zirenean hartzen zen. Frantzian eskolatzearen aldekoak bertan geratu ziren. Hirurogeita hamarrek hamarkadaren erdialdetik aurrera itxi egin ziren Europako mugak. Francoren diktadura amaitzen ari zelarik, eta Espainia hazkuntza ekonomikoa bizitzen, horrek guztiak lagundu egin zion jende askori itzultzeko erabakia hartzen, baina ez hala pentsatuta zuten guztiei. Batzuk seme-alaben etorkizunaren izenean geratu ziren, beste batzuk Espainian lanik ez aurkitzeko beldurrak harrapatuta... erabakia hartu ezinik, luzatzen zihoakien migrazio-proiektua. Bazirudien migrazioak bere dinamika eta arauak zituela, emigratzaile batzuei ihes egiten zietenak: familia-proiektu baten baitan harrapatuta omen zeuden; Espainiako egoera nabarmen aldatu zen, garapenaren autobidean sartzen hasia zen, eta ahaztuta zeuzkan emigratzaileak.

Parisen hobekuntza sozialik lortu zen, batez ere lan-merkatuaren egonkortasunari dagokionean. Migrazio zikloan aurrera egin ahala, lan-baldintzak gero eta arautuago zeuden. Espainiar emakumeek barne-neskame enplegu prekarioa alboratu, eta pixkanaka lan-esparruak irabazten joan ziren, atezain, orduka etxeak eta bulegoak garbitzen, haurrak zaintzen... noraino, eta sektore horretan lege eta soldata-baldintza hoberenak eskuratu zituzten etorkin-kolektiboa izateraino. Alabaina, eta aurrerapenak gorabehera, garbiketa eta pertsonak zaintzeko lanak ez zituzten inoiz erabat alboratu, eta oso gutxik lortu zuten beste lanpostu sozialki baloratuago batzuetara aldatzea. Gainera, batzuen bizi-baldintzak (bizitokia, harremanak, aisialdia, kontsumoa...) gogorrak ziren artean. Seme-alaben eskolatzeari amaitu ondoren ere, norberaren borondateaz gaindiko arrazoi berri batzuek itzulera oztopatzen jarraitu zuten: zela biloben jaiotza, zela erretiro hurbilaren zain egotea... Horri guztiari, Espainiako gizartean integratzeko balizko arazoen aurreko beldurra gehitu behar zitzaion; hartara, itzulera berriz migratzearen pareko bihurtu zen, berriro adineko pertsonak nekez gaindituko zuten ohitura aldaketa...

4. IRUDIETAN MURGILTZEA: FILMEKO BALIOESPENA

Atal honetan, filma ulertu eta aztertzeko hainbat alderdi garatuko ditugu, hain zuzen, hurrengo atalean gauzatuko diren jarduerak osatuko dituztenak:

- Errealitatea ikusizko hizkuntzaren bidez esploratu daitekeela ezagutzea eta ikus-entzunezko narrazioaren azterketa kritikoa egin ahal izateko trenak erabiltzen jakitea.
- Irudien inpaktua aprobetxatzea, narrazio zinematografikoaren bidez, giza eskubideen aldeko hausnarketa eta ekintza eragiteko.
- Tolerantzia, elkartasuna eta aniztasuna bezalako balioetan hezteko, filmeko hizkuntzen bidez, zeharkako gaiak azpimarratuz, adibidez, bakearen aldeko hezkuntza, kontsumo arduratsua edo ingurumena.

4.1 LABURMETRAIA

Laburmetraiek ezaugarri jakinak dituzte:

1) Iraupen mugatua. Iraupen laburrekoak izanik, beste ekoizpen batzuk baino merkeagoak dira; esaterako, film luzeak edo telebistako serieak baino. Laburmetraien gehienezko iraupena 25 edo 30 minutukoa izaten da.

2) Izaera ez-komertziala: Laburmetraiek ez dute, normalean, banaketarako eta proiektiorako senda eta finkorik izaten. Zuzendariek eta ekoizleek ez dute helburutzat hartzen errentagarritasun komertziala, nahiz eta, zenbaitetan, egindako inbertsioa azkar berreskuratzeko edo atzerrian laburmetraiaren kopiak saltzeko aukera izan.

3) Besteren ekoizpen-bitartekoak: Luzemetraien ekoizpen zinematografikoetan ez bezala, produkzio-etxeek ez dute beren ekipamendu teknikoa izaten film laburretarako; enpresa espezializatuei alokatzen diote proiektuak gauzatzeko. Bi ondorio ditu horrek: alde batetik, geografiaren eta logistikaren ikuspegitik, produkzioa hiri handietara mugatzen da, Madrilera eta Bartzelonara, bereziki. Eta bestetik, noiz edo noiz eta maiztasun jakinik gabe laburren bat egiten duten produkzio-etxe txikien atomizazioa.

Gazteek noizbait luzemetraiaren bat egitera iristeko erabili ohi duten bitartekoa izaten da film laburra, nahiz eta badiren aparteko genero moduan, bestelako goranahirik gabe, lantzen duten zinemagileak ere.

4.2 FITXA TEKNIKOA

Izenburua: A las puertas de París

Sinopsia: 60KO HAMARKADAREN AZKEN urteetan 600.000 espainiar baino gehiago bizi izan da Parisen. Frantziako etorkin-kolektibo handiena zen. Horien artean ia erdia emakumeak ziren, Espainiako edozein bazterretik joanak.

Emakume horietako asko atezain aritu zen Parisen; batzuek zeregin horretan dihardute gaur ere, beste batzuk Espainiari itzuli dira, edo erretiroa hartu zain daude itzultzeko. A las puertas de París-ek beren esperientziari buruz hitz egiten du, emigratzaile, emakume eta langile gisa. Emakume horien lekukotasunek historia ulertzen laguntzeaz gain, gaur egungo errealitatea dakarkigu gogora, egoera bien arteko antzak azaleratzen dizkigu...

Protagonistak

Teresa Sierra, Josefa Benítez, Milagros Galiano "Lele", Angela López, Carmen Comillas, Palmira Faro, Araceli Toro

GIDOIA ETA ERREALIZAZIOA: JOXEAN FERNANDEZ ETA MARTA HORNO

ARGAZKI-ZUZENDARIA: JORGE DE BAUTISTA

KAMERA: JAVIER ESTELLA

SOINUA: JAVIER ESTELLA ETA JORGE DE BAUTISTA

MUSIKA: GONZALO ALONSO

DISEINU GRAFIKOA: 2+dos

KAMERA-EKIPOA: NANUK P.A.

ARGIZTAPENA: ZETAC S.C.

4.3 ZINEMA-HIZTEGIA

Film bat hainbat hartualdiz, eszenaz eta sekuentziaz osaturik dago. Hiru osagai horien bidez antolatzen dira historiaren eduki dramatikoa eta estetikoa; horietako bakoitzak oso zeregin zehatza du film baten eraketan eta, aldi berean, osagaiak era askotakoak izan daitezke.

Hartualdia

Hartualdia kameraren egintza bakarra da hasieratik amaieraraino; hau da, Zuzendariak "Hasi!" esaten duen unetik "Eten!" esan arteko denbora hartzen du, iraunaldia kontuan hartu gabe.

Hartualdiak funtsezko hiru elementu ditu:

1. Planoa, proportziozko neurri gisa hartuta (enkoadratzea)
2. Objektua erreferentziazat harturik kamerak duen kokalekua (angelumendua)
3. Kameraren mugimenduak.

Hiru elementu horiek konbinatuz historiari buruzko informazio-motaren bat emateko aukera dugu; horregatik, hartualdia oinarritzko adierazpen-unitate den planoarekin parekatu ohi da.

Plano-motak.

Enkoadraketaren arabera

- **Long Shot edo Plano Luzea:** Oso ikuspegi zabala hartzen du eta batez ere paisaiak, eraikinak, zerua, etxe osoak, mendiak eta horrelakoak erakusteko erabiltzen da. Horrez gainera, plano-mota horrek emozio-funtzioak ere bete ditzake. Bere helburu nagusia testuingurua eraikitzen laguntzea da, ekintza inguru fisiko batean kokatuz.
- **Full Shot edo Plano Orokorra:** Plano honen ezaugarri nagusia garaiera da, pertsonaia edo pertsonaiak oso-osorik ageri baitira, burutik hasi eta oinetaraino. Plano horren bidez aukera dugu gure pertsonaiaren ezaugarri batzuk ikusteko, adibidez: garaiera, gorpuzkera, erabiltzen duen arropa, eta aldi berean, bera mugitzen den espazioa ere erakusten digu.
- **American Shot edo Plano Amerikarra:** Burua baino pixka bat goragotik belaunaren behealde edo goialderaino iristen da. Plano horrek aukera ematen digu pertsonaiari buruzko xehetasun gehiago izateko eta haren gorputz-adierazpenaz hobeto jabetzeko.
- **Medium Shot edo Plano Ertaina:** Pertsonari buruzko zehaztasun gehiago ematen dizkigu. Plano honetan ingurunea ez da hain nabaria, pertsonalak leku gehiago eta presentzia handiagoa hartzen baitu pantailan. Burua baino pixka bat goragotik gerriaren pareraino iristen da gutxi gora behera.
- **Medium Close-up planoak:** Buru gainetik bular alderainoko tartea hartzen du, eta zehatz-mehatz erakusten ditu pertsonaiaren ezaugarriak, ingurunea ia-ia ez ikusteko moduan utziz. Xehetasun-plano horrek aske samar lan egiteko aukera ematen digu, pertsonaiak zenbait mugimendu egin baititzake, koadrotik irteteko arriskurik izan gabe.

- **Close-up edo hurbiltzea:** Close-up hori erabiliz gero pertsonaiaren aurpegia baino ez dugu ikusiko, iletik sorbaldetarainoko tartea hartzen baitu. Oso plano itxia da eta zehatz-mehatz erakusten dizkizu aurpegiak eta emozioak; ingurunea desagertu egiten da eta keinuen eta begiraden garrantzia areagotzen da; pertsonaiaren barne-mundura garamatza. Plano zaila eta arriskutsua da, pertsonaiak ezin baitu ia-ia mugimendurik egin, eta gainera irudia zehaztasun osoz fokatu behar da, bestela hartualdia lauso geratuko baitzaigu.
- **Big Close-up edo Hurbiltze Handia:** Planorik itxiena da Begiak, horietako baten zatia, eskua edo azkazala erakuts ditzake. Plano horrek aurpegi edo gauza baten parte jakin bat erakusten digu, horren ingurukoak erabat ezkutuan geratuz.
- **Insert edo Xehetasun Planoa:** Plano hau, funtsean, aurrekoaren berdina da, baina bien arteko aldea nabarmentzekotan esango genuke insert horrek batez ere gauzak edo egintza txikiak erakusten dituela, eta ez horrenbeste pertsonaiaren aurpegia.

Kameraren kokaguneen arabera:

Eskuarki, pertsonaren begiradaren parean jarri ohi da kamera. Kamera pertsonaren gainetik altxa eta behera begira jartzen badugu, pikatu bat egingo dugu.

Altuerarik handiena posizio zenitalean lortuko dugu; hala ere, kamera gora begira dugula gure ikuspegia subjektuaren azpira bideratzen badugu, pikatu hori kontrapikatu edo eskortzo bihurtuko da.

Kameraren mugimenduen arabera.

Film batean hainbat eratako mugimenduak ager daitezke:

- Kameraren aurrean pertsonak edo gauzak mugitzen dira.
- Jendea edo gauzak ez baina kamera bera mugitzen da.
- Bi mugimendu horiek aldi berean gerta daitezke.

Hori kontuan izanik funtsezko bost mugimendu ditugu: Dolly-a, Travelling-a, Tilt-a, Panning-a eta Zooming-a.

Lehenengo lau mugimenduak berez kameraren mugimenduak dira, eta azkenekoa, berriz, lenteen mugimendua.

- **Dolly-a:** Kamerak bere ardatzaren gainean (euskarri eta guzti) atzeraka edo aurreraka objektuarengandik urrunduz edo hurbilduz egiten duen mugimenduari esaten zaio Dolly-a; aurreraka baldin bada Dolly-in esaten zaio eta, atzeraka bada, berriz, Dolly-back.

Eskuarki Dolly-a ikuslea ekintzan sarrarazteko erabili ohi da, gure arreta aukeratutako gauza edo pertsonaiarengana eramateko. Dolly-in mugimenduak pertsonaiarengana hurbildu eta haren emozioak sentiarazten dizkigu, haren hitzak, ekintzak edo keinuak erakusten baitizkigu.

Dolly-back mugimenduak, aldiz, bestelako sentsazioak sorrarazten dizkigu. Kamera objektu edo pertsonaiarengandik urrutiratzean, hura ingurune zabalago batean txertatu eta haren bakardadea senti dezakegu.

Dolly-in batek sorrarazten duen emozioa eta Dolly-back batek sorrarazten duena desberdinak dira; izan ere, batek lehendik ikusia dugun plano batera hurbiltzen gaitu xehetasun handiagorekin, puntu jakin bat nabarmenduz; besteak, berriz, pixkanaka erakusten digu, bizkarrez atzeraka doanaren sentsazioa sorraraziz.

- **Travelling-a:** Kamerak bere ardatzaren gainean alde batera nahiz bestera egindako mugimenduei esaten zaie Travelling-a. Kamera ezkerraldera mugitzen bada Travel left esaten zaio, eta eskuinaldera bada, berriz, Travel right. Travelling-aren eginkizun nagusietako bat irudiaren dinamismoa adieraztea da; pertsonaren ekintzan sarrarazten gaitu eta aldi berean testuinguruaren deskribapen laburra egiten digu.
- **Tilt-a:** Bai Tilt-a eta bai Pannin-a tripodearen lepoa jiraraziz eta kamera lekuz aldatu gabe egiten diren mugimenduak dira. Tilt-a gora edo behera egiten den mugimendua da, buruarekin bai edo ez esatean egiten dugun bezala. Mugimendua gora egiten denean Tilt-up deitzen da eta behera denean, berriz, Tilt-down. Bi mugimendu horiek oso deskriptiboak dira.
- **Panning-a:** Kameraren azken mugimendu hori buruarekin ezetz esatean egiten dugunaren antzekoa da eta bira-erdi bat da ia-ia. Ezkerraldera egiten denean Pan-left esaten zaio, eta eskuinaldera egiten denean, Pan-right.
- **Zoming-a:** Zooming-a lenteen mugimendua da soil-soilki. Objektura hurbildu edo urrutiratu egiten gara baina kamera lekuz aldatu gabe; hurbiltzeari zoom-in esaten zaio eta urruntzeari zoom-out.
Azkenean, enkoadraketak eta kameraren mugimenduak film-zuzendariaren egitasmoen arabera konbinatzen dira filma egiteko. Sarritan, zuzendariak, kamera-mugimenduez baliatuz, plano batetik bestera pasatzea erabakitzen du hartualdi berean, bere sormen-premiak betetzeko eta historiak berak dituen adierazpen-premiei erantzuteko.

Eszena

Eszena unitate abstraktua da eta klausula dramatiko bat erakusten digu. Elkarri lotutako hainbat hartualdiz osatua dago, eta horri esker pantailan unitate tematikoa sortzen da.

Eszena bakoitzak historiaren une jakin bat irudikatzen du eta bere esanahi berezia du; hala ere, eszenak ezin dira Sekuentziatik bereizi.

Sekuentzia

Sekuentzia, beraz, denbora- eta espazio-unitate bat da, elkarrekin lotuta dauden hainbat esenez osatua; eszena horiek, filmaren beraren barruan film txiki bat kontatzeko ahalmena dutenez, autonomo bihurtzen dira.

Egia esan, plano-sekuentzia delakoa ez da zorrotz-zorrotz hartuta zinema-hizkuntzaren osagai hutsa, zehaztasun teknikoaren eta antzezipenaren emaitza ikusgarria baizik, baina hala ere, bere eduki estetikoa eta funtzio komunikatiboa direla-eta, aipatu beharreko baliabidea da.

Jeneralean eszena oso bat (nekez sekuentzia bat) duen hartualdi bakarra delako esaten zaio horrela. Plano-sekuentziak hartualdi luzeak izaten ditu, eta horien ezaugarri nagusia da plano batetik bestera igarotzea hartualdia eten gabe; hau da, teknikoki hartualdi baten iraupena izaten du, baina narrazioaren aldetik ikusita eszenaren ekintza dramatikoa erakusten du.

Plano-sekuentziak filma ikusteko hainbat abantaila ematen ditu, eszena eteteak dakarren denbora-etena eragozten baitu, baina horrez gainera aukera ematen dio ikusleari denbora-unitate berean, une horretan bertan gertatzen ari den ekintzaren dinamismoa bizitzeko bere xehetasun guztiekin.

5. ZINEMA, GIZA ESKUBIDEAK ETA HEZKUNTZA. PROPOSAMENDIDAKTIKOAK

Giza eskubideen hezkuntza prozesu bat da eta horri esker pertsonak beren eskubideei eta besteen eskubideei buruz ikasten dute, ikaskuntza elkarreragilea eta parte-hartzailea oinarri hartuta. Jarrerak eta jokabideak aldatzeko, trebetasun berriak eskuratzeko eta ezagupenen eta informazioaren trukea sustatzeko helburua duen hezkuntza-lanerako eredua ere bada.

Ikaskuntza neurri handi batean bizipenaren bidez lortzen da, eta ez horrenbeste ezagutza-pila bat erdietsiz, eta alde horretatik zinema oso tresna egokia da ikasteko, aukera ematen baitigu munduan dauden eta denongan eragina duten arazoei buruzko kontzientzia zabaltzeko eta ikus-entzunezko baliabide horren bidez errealitatera hurbiltzeko. Kamera gure begiradaren tresna da eta alde horretatik hezkuntzak errealitateari eta horren zergatiari buruzko begirada sentibera eta kritiko bihurtu behar luke. Hortxe dago gakoa.

Giza eskubideen adierazpen unibertsali buruzko gogoetak

- 1- Zein dira oinarritzko eskubideak edonorentzat?
- 2- Zure ustez zein dira zure eskubideak?
- 3- Zein dira nekez aitortzen dizkizuten eskubideak?
- 4- Besteen zein eskubide kostatzen zaizu gehien aitortzea?
- 5- Zein dira gehienetan urratzen diren eskubideak?
- 6- Adierazpena herrialde askok izenpetu badute ere, praktikan zergatik ez dira onartzen aurrerapen baten bidez?
- 7- Zein eskubide falta dira Adierazpen horretan?
- 8- Zer nolako zereginak bete beharko lirateke Giza Eskubideak lortzeko?

Metodologia

Jarraian proposatzen dizkizuen jarduera hauek gidaliburuaren amaieran aipatutako liburu edo iturrietan aurkituko dituzue. Beraz, ez kezkatu, baliabide ugari ditugu-eta. Hala ere, gauzak argi eta garbi esanda, jarduera hauek "aitzakia ezin hobea" dira gogoeta eta azterketa pertsonalaren inguruko gaiak lantzeko eta kontzeptu batzuk aztertzeko, hala nola bizikidetza, begirunea, kultura parte-hartzailea eta abar.

Jarduera horiek egiteko ezinbestekoa da gelan giro egokia sortzea, taldeak bere kabuz autogestionatu eta mundu guztiak parte hartzeko modua izan dezan. Arreta handiz joka ezazue kontraesanetan ez erortzeko. Kultura parte-hartzaileaz ari garenean ikasleei parte hartzen uzten ez badiegu, aurpegiratu egingo digute arrazoi osoarekin. Zuek zenbat eta gutxiagotan parte hartu, hainbat eta hobe. Berez, egokiena zera litzateke: taldeak bere kabuz jardun dezala, zuek emango dizkiezuen jarraibideak kontuan hartuta noski.

Saiatu saio malguak egiten; eska iezaiezue kexak azaldu orde proposamenak egin ditzatela, eztabaida batean elkar aditzen ez dutenean besteak esan duena beste era batera esan dezatela... entzuketa aktiborako tresna egokiak erakutsi ikasleei, jarduera beren eguneroko bizimoduko adibideekin osatu dezatela....

Gelan giro egokia sortu eta ulertarazi behar zaie bizikidetza eta gizalege-arauak eharrezkoak direla, baina ez norbaitek ezartzen dizkigulako, denon artean hitzartzen ditugulako baizik; beren iritzia kontuan hartzen dutela ikusiz gero beste modu batean konektatuko dute taldeko gainerakoarekin.

Argazkia: Nieves Prieto

Material didaktikoa

Dinamizazio-orientabideak

1. Aurkezpena

A *LAS PUERTAS DE PARÍS*eko protagonistek kontatzen dizkiguten esperientziak entzuteak erakusten digu gure herrialdearen iraganari begiratzeak (gainera ez da oso iragan urruna) egunekotik urrundu ez, baina lagundu egiten digula migrazioen arrazoi eta ondorioak ulertzen.

Beste era batera esanda, hiruzpalau hamarkadako gure emigratzaileei buruz aritzean, neurri batean gaur egun gure herrialdera datozen etorkinengana hurbiltzen ari gara.

Bigarren Hezkuntzako eta helduen hezkuntzako irakasleei zuzendutako gida txiki honetan dokumentalari buruzko jarduerak osatzeko giltzarri eta gakoak bildu ditugu. Ariketa horien bidez gure gazte eta helduei zenbait ideia estereotipatu antzematen, hausnarketa kritikorako gaitasuna sustatzen eta jarrerak aldatzen lagundu nahi diegu, eta, batez ere, gure geure historia ahazteko joera galaraztea.

2. Material didaktikoen gaineko orientabideak.

A las puertas de París dinamizatzeko proposamenak esku hartzeko ibilbide logiko bati erantzuten dio. Dokumentalaren proiektzioak eta haren ondoko eztabaidak osatzen dute ernamuina, baina zenbait jarduera egin daitezke AURRETIK, gaiaren aurkezpen gisa eta berari buruzko interesa piztu asmoz, bai eta ONDOREN, filmak proposatzen dituen zenbait gaietan sakondu eta jorratzen jarraitzeko.

3. Jarduera-proposamena.

PROIEKZIOAREN AURRETIK

- *Aurkezpen-dinamika*

Helburuak

1. Dokumentalaren proiektioarekiko **interesa piztea**, eta jorratzeko gaia zehaztea.
2. Parte hartzaileek immigrazioaren inguruan dituzten aurretiazko ideiak **mahai gainera ateratzea**.
3. **Immigrazioari lehen hausnarketa bat sustatzea**.

Iraupena: 15 minutu

Azalpena

Dokumentaleko esaldi jakin bat idatzita duen orri zati bana emango zaio partaide bakoitzari. Orria lagun, beren ustezko testuingurua eta pertsonaia protagonistak birstortu behar dituzte, eta beraiei buruzko iritzia eman. Dokumentala ikusterakoan, esaldia esaten den unea identifikatu beharko dute, eta egiazko testuinguruari erreparatu.

Jarduerarako esaldiak:

>> Jatekorik ez ba genuen ere, harmonia handia zegoen.

>> Niretzat hori zen emigrazioa, nire aitak autobusa hartu eta amonarekin utzi gintuzten momentu hura.

>> Hara joan zaitez, ez zara bakarrik egongo, konpainia izango duzu.

>> Mundu berri bat aurkitu nuen, hizkuntza berri bat zuena, eta logela txikitxo bat, baina ni oso pozik nengoen, jende askok hori ere ez zuelako.

>> Metroa odisea bat izan zen niretzat. Lehen hilabeteetan pasa nuen gosea zela eta metroa zela etxera itzultzea besterik ez nuen buruan.

>> Jendea oso pozik dago zurekin, paperak egingo dizkizugu.

>> Baina 17 m2 dituzu!! Nik horrekin soberan daukat. Nik nire Espainiako telebista daukat, nire sofa eta nire ohea lo egiteko.

>> Bizitza berri bat hasi zen niretzat, nahiko zabala eta aberatsa, kultura asko ari zirelako elkarbizitzen.

>> Ni ez nago frantsesen aurka, Frantzia emigrazio eta asilo-herria izan bait da, baina haiek ez dute imajinatzen egiten duten mina.

>> Joatea ez zitzaigun gustatu. Bakarrik sentitu ginen hemen, atzerrian. Oso gaizki pasa genuen.

>> Haien ogia jatera gentozela esaten ziguten, baina guk lan egiten genuen eta zergak ordaintzen genituen.

>> Ezin ziguten erdaraz hitz egiten entzun.

>> Emigranteak ez du benetako lagun frantsesik egiten.

>> Zentro Espainiarrak ditugu, eta bertan espainiarrak elkartzen gara.

>> Erretiroaren zain gaude, gure herrira itzultzeko asmoz.

>> Jendea denbora motzez geratzeko asmoz etortzen zen, etxe bat erosi, zer edo zer aurreztu eta itzuli nahi zuten.

>> Ez dut Frantziari ezer eskertzeko, daukadan guztia nik neuk irabazi behar izan nuen.

>> Asko da herri honi eskertu nahi diodana, han ez nituen aukera asko eman dizkidalako.

>> Espainiak hainbeste egin badu aurrera, emigratu dugun guztiokin dauka zerikusia.

>> Hizkuntza jakin gabe eta lanik gabe etorri nintzen ezagutzen ez nuen herri honetara, eta aurrera egin nuen.

>> Askotan isildu behar zara. 34 urtez egon naiz isiltzen.

>> Espainiara itzultzeko irrikatan nago, baina uste dut hemen gauden guztiok gure barnean gehiegi idealizatu dugula.

PROIEKZIOA ETA EZTABAIDA

Helburuak

1. Gure gizartean, estalian bada ere, immigrazioari buruz dauden aurreiritzi eta estereotipoen gaineko hausnarketa kritikoa sustatzea.
2. Dokumentalak erakusten duen errealitatearen eta gaurko egoeraren arteko antzak bilatzea.
3. Bestearen lekuan jartzen ikastea: gure herrian dauden etorkinen kultur jarrera eta adierazpenak ulertu eta errespetatzea.

Iraupena: 45 minutu proiektioak / 45 minutu eztabaidak

Azalpena

Dokumentala proiektatu ondoren, eztabaida ireki daiteke parte hartzaileen beraien ekarpenen bidez, edota sarrera-dinamikarako banatutako esaldiak aprobetxatuz; bigarren aukera bereziki gomendagarria da proiektioa eta eztabaida une desberdinetan egiten badira.

Honako taulak A las puertas de París-ek jorratzen dituen gai nagusiak biltzen ditu, irakasleei eztabaida moderatzen laguntzeko.

Taldean etorkinik egotera (edo etorkinen seme-alaba edo seniderik), oso aberasgarria litzateke beren iritzi eta sentipenak entzutea, bai eta beren guraso eta senideen esperientziak ere.

	GAIAK	EZTABAIDARAKO GALDERAK
ERROAK	Jatorrizko herrialdearen idealizatzea	Espainiari buruzko zein irudi dute emakume horiek?
	Norberaren kultura gordetzea	Espainiako kulturaren zein alderdiri eusten diete?
	Herrimina	Zenbateraino nabaritzen dute jaioterriaren hutsa?
	Migratzeko arrazoiak	Zergatik alde egin behar izan zuten Espainiatik? Nekerik, sufrimendurik, eragin al zien emigratu beharrak?
GIZARTE INTEGRAZIOA	Hizkuntza berria ikastea	Hizkuntza muga izan al zuten Frantzian bizitzeko?
	Immigratzaileen harrera herrialde hartzaileko jendearen aldetik	Nola jarrera izan zuten frantziarrek beraiekiko? Ondo hartu zituztela sentitu al zuten?
	Immigratzaileen integrazioa herrialde hartzailearen gizartean	Frantzian luzaz bizi ondoren, integratuak sentitu al ziren Frantziako gizartean?
	Herrialde hartzailearenganako esker oneko sentimendua	Esker oneko ageri al dira emigratu zuten herrialdearekiko?
LAN-BALDINTZAK ETA ESTATUS SOZIALA	Immigratzaileen bizi-baldintzak	Zein egoeratan bizi izan dira pertsona horiek Frantzian?
	Lan bilaketa	Zer nolako oztopoak gainditu behar izan zituzten lana bilatzerakoan?
	Legeztatzea	Nola konpondu zituzten herrialdean legez egoteari lotutako auziak?
ITZULERA	Itzultzeko grina	Zergatik dute jaioterrira itzultzeko horrenbesteko gogoa?
	Norberaren herrialdean arrotz izatearen sentipena	Nola sentitzen dira Espainiara itzultzean? Ondo hartuak sentitzen al dira?
	Espainiari eta gure herrialdearen gaurko egoerari buruzko irudia	Utzi zuten herrialde berbera dela sentitzen al dute?
		Nola lagundu zuten orduko emigratzaileek gaur egungo Espainia eraikitzen?

GAURKO ERREALITATEAREKIKO ANTZAK

Zer egiten dute gure herrialdera datozen etorkinek beren jatorrizko kulturari eusteko?
Zure ustean, zergatik migratu ote dute? Sufrimendurik eragingo ote zien emigratu beharrak?
Zure ustean, gure atezainak Parisen izan zirenean bezain beste oroitu ote dira beren herrialdeez?

Hizkuntza ikasi beharra arazoa al da etorkinen gizarte- eta lan-integrazioarako? Ba al da integrazioarako arazo gehiago?
Nola deskribatuko zenuke espainiarren jarrera etorkinekiko? Zure ustean, aldatzen al da jarrera hori etorkinen nazionalitate, erlijio, kultura edota arrazaren arabera?
Zenbateraino daude integratuta etorkinak gure gizartean? Ba al da alderik nazionalitate, erlijio, kultura edota arrazaren aldetik?
Zure ustean, esker oneko agertu behar lukete gure herrialdearekiko? Zergatik?

Zure ustean, etorkinen bizi-baldintzak espainiarrenen parekoak al dira? Zertan bereizten dira?
Zer nolako arazoak dituzte etorkinek lana bilatzeko orduan? Zertan egiten dute lan etorkinek? Gure baldintza berdinetan egiten dute lan?
Erraz eskuratzen al dira "paperak" gure herrialdean? Zer nolako arazoak izan ditzakete paperik gabeko etorkinek gurean?

Gure herrialdean bizi diren etorkinak, itzuli egingo dira beren jaioterrietara, edo bertan geratuko dira? Zeintzuk lirateke itzultzeko arrazoiak?
Zure ustean, pixka bat atzeritar senti daitezke Espainian bizi ostean? Zergatik ote?
Zenbateraino izan daiteke beren jaioterrientzako laguntza beraiek Espainiara etortzea?

EZTABAIDAREN ONDOREN

A las puertas de París ikusi eta berari buruz eztabaidan aritu ondoren, immigrazioaren gaia gehiago sakontzeko bi ibilbide proposatzen ditugu, bata gaika antolatutako filmetan oinarrituta, bestea hausnarketatik parte hartze aktibora jauzia suspertzeko asmoduna.

ZIKLO BERRIAK

Horien bidez gaur egungo immigrazioa jorratzeko aukera ematen zaigu, gaiari buruzko lau ikuspegi desberdin aurkeztu ondoren.

1. ZIKLOA

EMAKUME ETORKINAK

Tradizioz, emakumeen migrazioa ezkontzarekin eta familiaren birbateratzearekin lotu ohi da. Gaur egun, aldiz, egoera aldatu egin da; gero eta gehiago, emakume gazteek bakarrik ekiten diote immigrazioaren bideari, arrazoi ugarik bultzatuta: bizi-baldintzak hobetu, edota independentzia-maila handiagoa eskuratu nahia, beren jatorrietako arau zorrotzei ihes egin beharra, etab. Hartara, emakumeen migrazio-proiektuak eta gizonezkoenak oso desberdinak izan daitezke funtsean.

Agian horregatik, tarte bat egin eta bereziki emakumeen migrazioei erreparatzeak oso hausnarketa-bide interesgarrietara eramán gaitzake.

Helburuak

- Emakumeen migratzeko arrazoiak **kontzientzia hartzea**, gizonezkoen migrazioekin alderatuta dituen berezitasunak agerira ateraez.
- Gizarte hartzaileetan **personek beren bizitza berrosatzeko egin beharreko prozesuak aztertzea**, bereziki emakumeek.
- Emakume etorkinei buruzko **estereotipo eta aurreiritziak indargabetzea**, bereziki jaioterriari, kultura edo erlijioari dagozkienak.
- **Hausnarketa egitea** gure gizarteak emakume etorkinei egozten dien paperari buruz.

Ikus-entzunezko baliabideak.

Jatorrizko izenburua: *Flores de otro mundo* (Espainia, 1999)

Zuzendaria: Iciar Bollaín

Iraupena: 105 minutu

Oharrak: filmari buruzko material didaktikoa jaitsi daiteke helbide

Honetatik: www.edualter.org

Jatorrizko izenburua: *Españolas en París* (Espainia, 1971)

Zuzendaria: Roberto Bodegas

Iraupena: 83 minutu

Oharrak: ez gomendatua 18 urtetik beherakoentzat

Jatorrizko izenburua: *Extranjeras* (Espainia, 2003)

Zuzendaria: Helena Taberna

Iraupena: 75 minutu

Oharrak: DVD bertsioa produktorearenean eros daiteke:
www.lamianproducciones.com

Jatorrizko izenburua: *Migas con menta. Relaciones entre mujeres árabes y españolas en Zaragoza* (Espainia, 2007)

Zuzendaria: Pilar Gutierrez, Marta Horno, Esther Moreno, Rebeca Serrat

Iraupena: 22 minutu

Oharrak: Zaragozano Udalaren Culturen Etxean (Casa de las Culturas) edota Gizartegintza eta Garapenerako Lankidetzak Sablean eska daiteke dokumentala.

2. ZIKLOA

MIGRATU BEHARRA, ZERGATIK?

Hainbat arrazoik bultzatzen du jendea bizimodua jaioterriaz kanpo bilatzera, bizi-kalitatea hobetu asmoz. Ezin da zergati bakar batez hitz egin; izan ere, pertsona bakar baten kasuan hainbat agertu daitezke, elkarloturik: arrazoi politikoak, kulturalak, familiakoak, gerra edo hondamendiren baten ondorioak, eta, batez ere, arrazoi ekonomikoak.

Globalizazio ekonomikoak harreman zuzen eta estua dauka herrialde “pobre” deitzen ditugunen eta industrializatuen arteko migrazio-jarioekin. Kapitalak batetik bestera lekualdatzeak enplegua han-hemenka sortzea edo/eta desagertzea dakar, noranzkoaren arabera; gainera, desoreka sozialen areagotzeak ere pertsonen mugimendua suspertzen du. Egungo gizarte teknologikoak eskura jartzen digun informazio-fluxuak etorkinen jatorrizko lekuetako testuinguruetara hurbiltzeko aukera ematen digu.

Helburuak

- Pertsonak emigratu beharrean jartzen dituzten arrazoiak eta motibazioak ulertzea.
- Pertsona emigratzaileen jatorrizko herrialdeetako testuinguru sozial eta kulturala ezagutzea.
- Kulturartekotasuna elkar aberasteko esperientzia baliotsu gisa baloratzea.
- Emigratu behar izan dutenekiko enpatia eta elkartasuna garatzea.

Ikus-entzunezko baliabideak.

Jatorrizko izenburua: *Querida Bamako* (Espainia, 2007)

Zuzendaria: Omer Oke eta Txarli Llorente

Iraupena: 97 minutu

Jatorrizko izenburua: *In this world* (Erresuma Batua, 2002)

Zuzendaria: Michael Winterbottón

Iraupena: 88 minutu

Jatorrizko izenburua: El tren de la memoria (Espainia, 2005)

Zuzendaria: Marta Arribas eta Ana Pérez

Iraupena: 85 minutu

Jatorrizko izenburua: Un franco, 14 pesetas (Espainia, 2006)

Zuzendaria: Carlos Iglesias

Iraupena: 105 minutu

3. ZIKLOA

PAPERIK GABE, LEGEZ KONTRA

Pertsona etorkinen legezkotasunari buruzkoa immigrazioaren gaineko eztabaida orotan agertzen den auzi oso korapilatsua da. Horren inguruan sortzen dira, eta agerian jartzen, jarrera zorrotz eta gogorrenak; horien arabera, etorkinak lan-aukerak kolokan jarriko dizkiguten mehatxu larri gisa agertzen dira, baita gizarte hartzailearen kulturaren biziraupena bera ere.

Azken hamarkadetan, herrialde hartzaileek immigrazioa kontrolatzeko politikak abiarazi dituzte, nazioarteko migrazioak hazi egin direlako, eta kontrolik gabeko immigrazioa oztopatu asmoz; horrek areagotu egin du bizi-baldintza hobeak eskuratu asmodun legez kontrako migrazioa. Urtero milaka pertsona hiltzen da estatuen arteko mugetan helmugara iristeko saio etsitu horien erruz.

Helburuak

Etorkina gizarte hartzailearentzat mehatxu gisa erakusten dituzten estereotipoak indargabetzea.

Etorkinek herrialde berri baten bizitzeko ahaleginetan jasan beharreko oztopo eta zailtasunen berri izatea.

Desberdintasuna ikuspegi positibo baten moldeetan ikusten ikastea, errespetua, tolerantzia eta elkartasuna oinarri.

Ikus-entzunezko baliabideak

Jatorrizko izenburua: Las cartas de Alou (Espainia, 1990)

Zuzendaria: Montxo Armendariz

Iraupena: 92 minutu

Oharrak: filmari buruzko material didaktikoa jaitsi daiteke helbide honetatik:
www.edualter.org

Jatorrizko izenburua: Saïd Naïr (Espainia, 1998)

Zuzendaria: Llorenç Soler

Iraupena: 98 minutu

Oharrak: filmari buruzko material didaktikoa jaitsi daiteke helbide honetatik:
www.edualter.org

4. ZIKLOA

KULTURARTEKOTASUNA

Nazioarteko migrazio-jarioen hazkuntzak pentsatzeko, sentitzeko eta bizitzeko molde-aniztasuna eguneroko ogi bihurtu diren gizarte multikulturalak eragin ditu. Jakina, harreman horien artean tentsioak sortzen dira; batzuetan, errealitate sozial, kultural, etniko edo erlijioso desberdinen arteko elkarbizitza gatazkatsu bihurtzen da.

Hori dela eta, hainbat ikuspegitatik berebiziko garrantzia ematen zaio kulturartekotasunari, kultura, nazionalitate, etnia eta erlijio desberdinekoak izanik lurralde berean bizi diren pertsonen harreman irekiak izan ditzaten lortzeko tresna bakartzat ulertuta, elkarren artean arituz eta elkarri eraginez, eta elkarren balore eta bizimoduak ezagutuz.

Helburuak

Aurreiritzi eta estereotipoetan oinarritutako jarrerak bereiztea, eta horien gainean eraikitako diskurtsoa aztertzea.

Bazterkeria eta desorekak iraunarazten dituzten jarrera eta iritzien gaineko kontzientziazioa eta hausnarketa sustatzea.

- Bestearen lekuan jartzen ikastea, empatia-gaitasuna garatuz.
- Elkartasuna, errespetua eta beste kulturen ulermeneko kontzientzia garatzea.
- Gaur egungo testuinguru multikulturala eta beretik atera daitezkeen ikaspenak positiboki baloratzea.

Ikus-entzunezko baliabideak.

Jatorrizko izenburua: El odio (Espainia, 1994)

Zuzendaria: Mathieu Kassovitz

Iraupena: 95 minutu

Oharrak: ez gomendatua 18 urtetik beherakoentzat

Jatorrizko izenburua: Poniente (Espainia, 2002)

Zuzendaria: Chus Gutiérrez

Iraupena: 95 minutu

Jatorrizko izenburua: Un novio para Yasmína (Espainia, 2008)

Zuzendaria: Irene Cardona

Iraupena: 90 minutu

BESTE HEZKUNTZA-BALIABIDE BATZUK

Web-orriak

www.auladecine.com

Zinemaren erabilpen didaktikoari buruzko informazioa, materialak eta argitalpenak. On-line duten film-katalogoak immigrazioa eta baloreetako hezkuntza jorratzeko hainbat erreferentzia eskaintzen ditu.

www.educarueca.org

Hona hemen baliabide eta tresna ugari biltzen duen orri bat, kulturartekotasuna, lankidetzeta eta genero kontuetan aritzeko.

www.aulaintercultural.org

Beste web-orri honetan ere kulturartekotasuna lantzeko baliabideen aniztasuna goraiatu behar da.

www.carel.es

Web orriaren izena Centro Aragonés de Recursos para la Educación Interculturalen sigla da. Zentroak Immigrazioari buruzko baliabide hezgarrien gida dauka, non liburu, musika eta bideoen berri jasotzen den, beti ere kulturartekotasunaren inguruan. Gainera, web-orriak on-line jarduera eta baliabide ugari ditu bigarren hezkuntzako ikasleekin lan egiteko.

www.edualter.org

Edualter bakea, garapena eta kulturartekotasunerako baliabide-sarea da. Bere web-orrian film, liburu eta beste baliabide batzuei buruzko proposamen pedagogiko ugari biltzen da, kulturartekotasuna hezkuntza formalean eta ez formalean lantzeko egokiak.

www.acsur.org

ACSUR-LAS SEGOVIAS elkartearen web-orriak kulturartekotasuna jorratzeko baliabide-sorta interesgarria bildu du. Oso gomendagarria dira Ciudamundeando: por una ciudadanía intercultural y global izeneko koadernoak; aniztasunaren errespetua, kulturen arteko elkarbizitza, garapena eta giza eskubideak lantzeko materialak eskaintzen dizkie hezitzaileei

IRAKURTZEKOAK

La emigración explicada a mi hija liburua (Sami Nair, DeBolsillo, Plaza y Janés, 2001) bi pertsonen arteko hizketaldi sinple eta didaktiko gisa planteatuta dago. Testuak nerabezaroan sartu berrien kezka eta zalantzei erantzun nahi die, ikuspegi koherente eta osoa emanez, eta eguneroko elkarbizitza eramangarriago bihurtu nahi duen aukera aurrerakoi eta integratzailearen moldeen arabera.

Oharrak

.....

.....

EKIN LANARI!

Hausnarketatik parte hartze aktibora

Orain arte jorratutako dinamiken bidez hausnarketa kritikoa sustatu nahi izan dugu desoreka eta bazterkeria egoeren aurrean. Hortik aurrera urrats bat gehiago, eta taldekideengan ikasitakoarekin bat datozen ekintza zehatzak garatzeko inplikazio pertsonala sustatzen saiatu nahi dugu. Horren bitartez, honako helburuak lortu nahi ditugu beraienengan:

- Hausnarketa kritikoaren bidez norberak bereganatu dituen emaitzak barnera ditzatela.
- Elkartasunezko, errespetuzko eta bestelako kulturak ulertzeko kontzientzia gara dezatela.
- Erabakiak hartzeko eta ideiak aurrera eramateko sormena eta gaitasuna gara dezatela.
- Proiektu sozialen batean konpromiso aktiboa hartuaz, herritartasun aktiboa gara dezatela.

XEDEA

Xedea sinplea da: taldekideek kulturarteko ekimenak sor ditzatela suspertzea, ekimen horiek abiaraz daitezen animatu eta laguntzea, eta emaitzen ebaluazioan laguntzea. Ez dute zertan ekimen konplexuak izan; edozein ekitaldi izan daiteke (kulturarteko gastronomia erakustaldia antolatzea, kaleko kulturen arteko nahasketa jasoko duen argazki-erakusketa, etab.)

Hausnarketa piztu eta proposamen zehatzetara iristeko asmo horrekin, gizarte-partaidetzaren ohiko teknikak erabil ditzake: ideia-lehiaketa, etorkizunari buruzko tailerra, edota ideia-zaparrada...

Jarduerak

Gida honetan proposatzen dizkizuegun fitxez gainera, badira beste jarduera batzuk Giza Eskubideei buruzko kontzientzia sustatzen lagunduko dizuetenak; era horretan, hezkuntza-lana modu zabalagoan eta osatuagoan egin ahal izango duzue.

Giza eskubideekin zerikusia duten efemerideak

Giza eskubideen inguruko efemerideak didaktika eta hezkuntzarako erabiltzea oso egokia izan daiteke bizikidetzarako bakea behar dela azpimarratzeko; azpimarra itzazue, modu positiboan, giza eskubideekin zerikusia duten eta gainditu gabeko egoera batzuk gogorarazteko baliagarriak diren alderdi desberdinak.

Datak:

Haurren Eskubideen Nazioarteko Eguna, azaroaren 20a Giza

Eskubideen Eguna, abenduaren 10a

Bakearen Aldeko Eskola Eguna, urtarrilaren 30a.

...

Ikastetxe arteko ekintzak

Hainbat ikastetxek batera jarduerak egitea oso mesedegarria da ikastetxeetako profesionalen arteko lankidetzarako, eta gainera harremanetan jarriko ditu auzo eta herrietako neska-mutilak.

Elkartasun-kanpainak

Kanpaina bereziak oso baliagarriak izan daitezke gauzak elkarrekin banatzen ikasteko, axolagabeak ez izaten ikasteko, eta ikasleak Hirugarren Munduari laguntzen dieten GGKEekin eta berdintasuna eta justizia sustatzen duten erakundeekin harremanetan jartzeko.

Honako jarduerak egin ditzakezue: GGKEekin elkarlanetan aritzea eta proiektuetan parte hartzen duten boluntarioen lekukotasunak eskaintzea edo Giza Eskubideen aldeko kanpaina eta erakundeetan parte hartzea.

Ikastetxeen arteko korrespondentzia eta trukeak

Ikastetxeen artean korrespondentzia trukatzeari oso egokia izan daiteke beste errealitate batzuei buruzko komunikazio-premiak betetzeko, beste leku eta kultura batzuen inguruko jakin-mina pizteko edo beste hizkuntza eta kultura batzuen ikasketan teknika berezi moduan erabiltzeko.

Aukera ditzakegun harremanak:

Etengabeko korrespondentzia izan dezakezue maila bereko ikasgelen artean, Espainiako erkidego bereko beste ikastetxe batzuekin edo munduko gainerako lekuetako ikastetxeekin. Berezi interesgarria da zenbait pertsonek "etsaitzat" hartzen dituzten herrialde edo lekuetakoak izatea.

Giza Eskubideei buruzko aldizkariak edo argitalpenak

Giza eskubideen defentsa sustatzen duten aldizkarietan idaztera anima ditzakezue; era horretan ikasleen lanak eta komunikazioak zabaltzen eta ezagutarazten lagunduko duzue. Idazketa oso egokia da ikerketa eta arte arloan ikasleen sormena bultzatzeko eta eskolan bertan kultura-ekoizpenak aurrera ateratzeko.

Antzerkia eta giza eskubideak

Antzerkiak gorputz adierazpena eta hizkuntza dramatikoa lantzeko aukera ematen du, eta aldi berean, ikasleek antzeztzen dituzten obrak abiapuntu harturik, gai jakin batzuei buruzko sentsibilizazioa ahalbidetzen du.

Antzerki-emanaldiak, txotxongilo-erakustaldiak eta abar proposa ditzakezue. Ikasleek berek sortutako testuak edo berdintasunari eta justiziarri buruzko beste obra batzuetako testuak erabil ditzakezue. Horiei buruz eta horietan agertzen diren sentimenduei buruzko iruzkina egin.

Ikastetxeko liburutegia

Bakea, gatazka eta giza eskubideei buruzko Haur eta Gazteentzako liburu aukeratuak eskaini behar zaizkie ikasleei irakurtzearen plazera eta pentsamendu kritikoa sustatzeko.

Proposatzen dizuegu liburu horietakoren bat irakurtzea eta gero foro bat egitea, edo bestela pertsonen eskubideen aitorpena sustatzen duten testuak sortzea.

Erakusketak:

Erakusketak oso egokiak dira, gai bat norberaren iritziaren arabera eta talde osoaren ikuspegi orokorraren arabera lantzeko aukera ematen baitute.

Beren edukiengatik interesgarriak diren gaiak aukera ditzakezue, eta horien berri emateko neska-mutilen sormena sustatzen duen moduren bat bilatu: adibidez, grafiti bat egin. Gero, sail desberdinetan sortutako lanak ikastetxeko guztiei aurkeztuko zaizkie. Komunikazio-bide gisa eta eskola-inguruneaz kontzientzia hartzeko bide gisa ere erabil daiteke.

Gure proposamenak: Kartelak, collageak, eranskailuak, marrazkiak, ikus-entzunezkoak. Bakea eta giza eskubideen defentsa aldarrikatu duten pertsonen buruzko erakusketak. Bakearen aldeko txiste grafikoaren bilduma

Lankidetzak-jolasak

Didaktika eta hezkuntza helburuetarako erabiltzen direnean oso proposamen egokiak dira, jolas egite hutsaren atseginez gozatzen erakusten baitute, eta ez dago galtzailerik. Lankidetzak eta komunikazio-modu desberdinak ezagutzen laguntzen dute. Giro aktibo, parte-hartzaile eta komunikatzailea sortzen laguntzen dute. Errealitatea ezagutzeko esperientzia eskaintzen digute.

Pedagogia, jolas, partaidetza eta sormenerako tresna gisa erabiltzen dugu.

Giro positiboa sortzen laguntzen du. Jolas ez-lehiakorrek oso esperientzia onuragarria dira taldearentzat.

Jolas motak ⁶:

Finkapen, ezagutza, konfiantza, komunikazio, lankidetzak eta gatazka-konponbiderako jolasak.

⁶ Paco Cascón-en "La alternativa el juego 1 y 2" delakoan begira dezakezue.

Lankidetza-jolasak

Nork bere burua finkatzeko jolasak

Horien helburua da pertsonaren autokontzeptua garatzea eta taldean finkapen hori sustatzea. Pertsonen edo taldearen alderdi positiboak bultzatzen dituzte. Era berean, aukera ematen dute norberaren premiak ezagutzeko eta horiek giro egoki batean adierazteko, taldearen barruan onarpena eta integrazioa areagotzeko. (Ezaugarrien zerrenda, gaitasunen silueta, ondo egiten ditudan gauzak...)

Ezagutza-jolasak

Taldea osatzeko lehenengo urratsetako bat da; elkar ezagutzeko aukera ematen die parte-hartzaileei.

Nork bere burua aurkeztea eta gure gaitasunak eta zaletasunak azaltzea, baldintza jakin batzuk betetzen dituen norbait bilatzea, atsegin zaizkigun gauzen zerrenda aurkeztea, maizterren jolasa egitea gure izenak esanez...

Konfiantza-jolasak

Nork bere buruan eta taldean duen konfiantza probatzeko eta sustatzeko ariketa fisikoak. Aldez aurretik taldeko kideek elkar ezagutu behar dute.

Konfiantza garrantzi handikoa da: elkartasunezko jarrerak sustatzeko, ahalegin handiagoa eskatzen duen talde-lana prestatzeko, gatazkei aurre egin edo erabakiak hartzeko.

Bi baldintzatan oinarritzen dira: Taldearen barruan jarduteak sortzen dituen baldintzak: erreakzioak, bulkadak, beldurrak, esperientzia atsegingarriak. Besteekiko eta ingurunearekiko gure harremanaren ohiko erreferentzia-puntuak aldatzea.

Komunikazio-jolasak

Komunikazioa bizkortzeko helburua dute eta taldean norabide bakarreko hitz-komunikazioa hautsi nahi dute. Entzuketara aktiboa eta hitzezko komunikazioaren mezuaren zehaztasuna sustatzea. Hitzezkoa ez den komunikazioa eta harreman estuagoak eta irekiagoak bultzatzea.

Adibidez, marrazkia deskribatzea, mimikaren bidez zerbait asmatzea, mezu bera hainbat laguni ematea, papertxoak ematea...

Lankidetza-jolasak

Harreman lehiakorak gainditzeko baliabide garrantzitsuak dira. Jolas hauek helburu komuna dute eta sormenezko lankidetzarako espazio bat sortzen dute.

Lankidetzazko aulkiak, talde-antzezpenak...

Gatazkak konpontzeko jolasak eta teknikak

Helburua da horiek deskribatzen ikastea eta zergatiak, elkarreraginak, erreakzioak eta abar ezagutzea.

Gatazkak konpontzeko teknikak, rol-jolasak.

Jolasen ebaluazioa

Jolas bakoitzaren parterik garrantzitsuena da (metodo sozio afektiboa) horrek aukera ematen baitigu ikasleak bere buruarekin eta besteekin nola sentitu den aztertzeko eta konpartitzeko, jarduera aztertzeko (erreakzioak, sortu diren egoerak) eta eguneroko bizimoduan gertatzen diren antzeko egoerak balioesteko, nola konpondu diren eta zergatik ikusteko.

6. EGIZU ZERBAIT

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Giza Eskubideen Aldeko Erakundeak

Globalizazioaren aurkako mugimenduak
Migrazioak
Giza Eskubideei buruzko baliabideak
Bake eta Giza Eskubideen Aldeko Hezkuntza
Nazioarteko Elkartasuna
Emakumeak
Sindikatuak

Giza Eskubideen Aldeko Erakundeak

Giza Eskubideen Aldeko ONUren Goi Komisariaren Bulegoa
Nazioarteko Amnistia Espainia
Marokoko Giza Eskubideen Aldeko Elkarte (AMDH)
Maiatza Plazako Amak Elkarte
Human Rights
Torturaren Aurkako Taldea
Equipo Nizkor: Giza Eskubideak Latinoamerikan
Maiatza Plazako Amonak
Human Rights Watch
Giza Eskubideen Aldeko Nazioarteko Federazioa
FIAN: Elikatzeko Giza Eskubidearen alde
INCHIRI: Giza Eskubideak Merkataritzan eta Inbertsioetan
Rigoberta Menchú Fundazioa
Maghreb des droits de l'Homme
San Pedro Nolasco GKE

Globalizazioaren aurkako mugimenduak

RCADE: Red Ciudadana por la Abolición de la Deuda Externa
Attac Nazioartekoa
Attac Madrid
Maastrich-eko Europaren aurkako mugimendua
Portoalegreko Munduko Gizarte Foroa 2002
Via Campesina
Erresistentzia Globaleko Mugimendua
Sevillako Gizarte Foroa
Europako Gizarte Foroa
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Migrazioak

Zaragozako Abokatuen Elkargoko Atzeritarrei buruzko Web orria
Etorkinen Informazio eta Laguntzarako Taldea (GISTI-Francia)
SOS Racismo Madrid
Andalucía Acoge
IOÉ kolektiboa
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Giza Eskubideei buruzko baliabideak

Giza Eskubideei buruzko Baliabideak Interneten Pangea
Zaragozako Unibertsitateko Giza Eskubideei buruzko Zerbitzaria
Pangea: Internet Solidarioa
Kontrainformazioa Nodo50

UNESCOren Bakearen eta Giza Eskubideen Aldeko Katedra
Granadako Unibertsitateko Kulturarteko Ikerlanetarako Laborategia
Bakerako Ikerketa Zentroa
Minesottako Unibertsitateko giza eskubideei buruzko baliabideak (gaztelaniaz)
Behartutako desagertuenak
MoveOnPeace
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Bake eta Giza Eskubideen Aldeko Hezkuntza

Edualter
Apdhe-ren Bake Hezkuntza Mintegia
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Nazioarteko Elkartasuna

Intermon
Askapen Nazionalerako Fronte Zapatista
Sodepaz
Arabiar Kausaren Aldeko Elkartasun Batzordea
Kanal solidarioa
Garapenerako GKEen konfederazioa (CONGDE)
Fronte Polisarioaren Espainiako Ordezkaritza
ACSUR Las Segovias
Mugarik gabeko Medikuek
Saharar preso eta desagertuen aldeko elkarteak
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Emakumeak

Afganistaneko emakumeak
Emakumeak Sarean
Emakumeen Giza Eskubideen aldeko Plataforma
Espainiako Estatuko Erakunde Feministen Federazioa
Sexu Erasoen Biktimei Laguntzeko Elkarteak
Afganistaneko Emakume eta Haurrentzako Giza Laguntza (HAWCA)
Andaluziako Emakume Progresistak
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Sindikatuak

ELA
SOC-MR
USTEA
CC.OO.
UGT
CGT
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Beste zenbait

Ecologistas en Acción
Kontsumitzaile eta Erabiltzaileen Konfederazioa
World Watch
Granadako Kontsumo Arduratsurako Kanpaina
Drogamenpekotasun eta Hiesarako federazioa - Esteka
Greenpeace
Bidezko Merkataritzaren Estatuko Koordinakundea
A pulso
Melillako iruzur eta ustelkeriaren aurkako plataforma
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

7. GEHIAGO JAKITEKO...

Sarean dauden hezkuntza-baliabideak

Arrazismoa eta Xenofobia: Kulturartekotasunaren gatazka Orientabideak.

URL: <http://www.pntic.mec.es/revista3/junio/entrecul.htm>

Manuel Méndez Santamaría

Telémaco kultur aldizkarian argitaratutako artikulua: Kulturartekotasuna diogunean inguru berean dauden kultura desberdinen arteko bizikidetza gatazkatsua adierazi nahi dugu. Ingurune hori kultura horietako bati dagokio, guk nagusitzat hartzen dugun horri hain zuzen, eta beste kulturak berriz, minoritarioak dira. Hezkuntza arduratsu baterako ondorioak.

Balioetan hezteak: bakerako hezkuntza

URL: <http://www.pntic.mec.es/98/diciembre/paz1.htm>

Manuel Méndez eta Pilar Llanderas

Ikastetxearen ikasketa-proiektuan arrazakeriaren eta jarrera xenofoboaren tratamendua eta aniztasunaren ezagutza sartzeko baliabideak.

Telémaco kultur aldizkarian argitaratutako artikulua

Bizikidetza hezkuntza-ingurunean: 1. Kulturartekotasuna. Alderdi Orokorrak. 2. Gizarteratzea. 3. Intolerantzia. 4. Intolerantzia II

URL: <http://centros5.pntic.mec.es/cpr.de.la.latina.carabanchel/convivir/interc.html>

Jesús Marín María Cabeza

Bizikidetzaren gaia aztertzeke proposamenak; Europako "Convivir es Vivir" deritzan nazioz gairik programaren barruan irakasleak prestatzea, ikastetxetan bizikidetza hobea lortu ahal izateko.

Unitate didaktikoaren gida: Berdinak gara, desberdinak gara

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/secundaria/transversales/igua-dif.htm>

Madril-Mendebaldeko Hezkuntzako Lurralde Zuzendaritzaren Osabidezko Hezkuntzako irakasleek prestatua.

Kulturartekotasunaren inguruko gogoetak eta kontzeptu-azterketak eta jarduerak didaktikoetarako proposamenak. Bigarren Hezkuntzarako prestatua.

D.B.H.ko 4. ikasturteko Etika arloko programazioa.

URL: <http://centros5.pntic.mec.es/ies.principe.de.asturias/Etica4.htm>

I.E.S. "Príncipe de Asturias". Lorca

Etika irakasgaia prestatzea Aniztasunaren zehar-gaia lantzeko.

Geure jostailuak egiten ditugu

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/juguetes.htm>

Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Gerrakoak ez diren jostailuak egitea hondakinak erabiliz: Haur Hezkuntzarako lan-proposamena. Esperientzia honen bidez zeharkako hiru gairi buruzko alderdiak landu daitezke, horien artean bakea.

Indioak gara. Mozorroak hezkuntza-baliabide gisa erabiltzea zeharkako gaiak lantzeko

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/disfraces.htm>

Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Haur Hezkuntzarako lan-proposamena, Komunikazio eta Antzezpen Arloko Ingurune Fisiko eta Sozialaren Arloan sartua. Era berean, oso gida baliagarria da Zeharkako Gaiak dagozkien alderdi batzuk lantzeko, adibidez: berdintasuna, besteenganako begirunea, tolerantzia, ingurumenaren babesa.

GKEak Eskolan

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/ongs.htm>

Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Hainbat GKEk prestaturiko hezkuntza-materialen bilduma hau Haur Hezkuntzako zeharkako gaiak lantzeko erabiltzen da. Material bakoitzarekin batera fitxa bat dator eta bertan haren interes didaktikoari buruzko iruzkinak agertzen dira.

Elkartasunean hezte

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/primaria/transversales/vaquita.html>

Mercedes García Ruiz, Javier Pérez Llorente, Alberto Rodríguez Felipe, Ruth Rodríguez Ríos, Rocío Segura Rodríguez, Ana María Suárez Gea eta Natalia Villalobos Vencelá. Bakerako Hezkuntzari dagozkion gaiak aztertzen ditu eta Jarduera Koaderno du ikasleentzat. Lehen Hezkuntzarako prestatua.

Film baten azterketa estetiko eta etikoa

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/secundaria/transversales/paz2.html>

Marta Soria eta Pablo Arnau

M. Manchevski-ren "Before the Rain" filma aztertuz, nahi dugu ikasleek hizkuntza zinematografikoaren bidez jaso dituzten balio moralak (tolerantzia, elkartasuna, aniztasuna) bereganatzea, eta espainiar curriculumaren zeharkako gaiak buruzko gogoeta egitea. Material didaktikoen fitxategi trinkotuak ere eskura daitezke: I Eranskina, filmaren iruzkina egiteko gida. Kontakizun mitikoa genero humanistikoaren barruan, II. Eranskina, filma ikusteko gida: osagai teknikoak, formalak eta estetikoak. .

Desberdintasunen hiria, arrazakeriaren, xenofobiaren eta antisemitismoaren aurkako erakusketa

URL: <http://www.pntic.mec.es/pagtem/babel/>

Baruch Spinoza Fundazioa.

Argazki Erakusketa birtuala; gaiak ikasgelan aztertzeko beharrezko iruzkinak ematen ditu. Bere helburua da intolerantziatzko jarrerak eta jokabideak erakustea, gogoeta sustatzea eta jarrerak aldatzea. Bigarren Hezkuntzarako prestatua.

Informazioa eta baliabideak beste zerbitzari batzuetan:

"Crece con Derechos" proiektua

URL: <http://www.ucm.es/info/quiron/crecer.htm>

Hezkuntza Fakultatea – Irakasleen Heziketa Zentroa – Madrilgo Unibertsitate Konplutentsea

Oso material didaktiko interesgarriak dituen proiektu honen bidez haurrek beren eskubideei buruz kontzientzia handiagoa hartzea lortu nahi da. Ekimen horretan oso kontuan hartu da XXI. Mendeko Hezkuntzarako Nazioarteko Batzordearen Txostenaren gomendioa, aurrerapen teknologiko berriak ematen dizkiguten aukerak hobeto aprobetxatu behar direla baitio.

EDUALTER, Bake, Garapen eta Kulturartekotasunerako Hezkuntza baliabideak sarean

Katalana, galegoa, euskara eta gaztelania.

URL: <http://www.pangea.org/edualter/>

Hainbat eratako materialak (liburu eta artikuluen fitxak, bideoak, dokumentuak) Bakearen, Kulturartekotasunaren eta Garapenaren Hezkuntzarako. Material horien fitxategi trinkotuak eskura daitezke PDF formatuan.

Fundació per la Pau

Katalana, gaztelania, ingelesa

<http://www.pangea.org/perlapau/>

Dokumentuak eta baliabideak sarean, bereziki "Boletín de la Fundación por la Paz" argitalpena. Fundazioak Baliabide eta Dokumentazio Zentroa du eta hainbat mintegi

antolatzen ditu, bakearen defentsa, desmilitarizazioa, indarkeria-eza eta elkartasuna aztergai hartuta.

Espainiako Gazteriaren Kontseilua (CJE)

URL: <http://www.cje.org/tolerancia/toleraindex.htm>

Material asko eta oso egokiak ditu eta fitxategi trinkotuak eskuratzeko aukera ematen du. CJEk era askotako edukiak eskaintzen ditu bere zerbitzarian: abian diren kanpainak, Aniztasunaren aldeko Agiria, Kulturarteko Hitzordua, Kulturarteko Jolasa, Albisteak, legegadapenak eta abar.

Kulturarteko Hezkuntza

Ingelesa, frantsesa, alemana eta gaztelania

URL: <http://www.solidar.org>

SOLIDARen Web orria. Erakunde honek Gizarte Ongizatea, Hezkuntza Iraunkorra eta Garapen Iraunkorra bultzatzen duten hainbat GKE elkartzen ditu. Europako Batasunaren laguntza du.

Gizarte Ingurunea

Gaztelania, katalana, euskara, alemana, ingelesa eta frantsesa.

URL: <http://www.entornosocial.es>

Argitalpen elektronikoa hau hainbat biztanle-talderekin (adinekoak, ezgaituak, adin txikikoak, emakumea, gaztea, etorkinak, bazterturik dauden pertsonak eta abar) lan egiten duten erakundeentzat eta gizarte-arreta eta zerbitzuak eskaintzen dituzten zentroentzat egina da.

Arrazismoaren aurka lanean ari diren GKEen arteko lankidetzak.

Ingelesa, alemana eta gaztelania.

URL: <http://www.fight-racism.org>

GKEen orrialdea, esteka, iritzi eta albisteekin.

Arrazakeriaren eta Intolerantziaren aurkako Europako Batzordea, Europako Kontseilua.

Ingelesa eta frantsesa

URL: <http://www.ecri.coe.fr>

ECRIren orri ofiziala. Bere jarduerari buruzko dokumentu ofizialak ditu, datu soziologikoak eta hezkuntza-material oso egokiak (hezkuntza-paketeak, baliabide grafikoak eta bideo trinkotuak eskuratzeko moduan).

1997 European Year Against Racism

Gaztelania, ingelesa, alemana.

URL: <http://europa.eu.int/en/comm/dg05/1997/cover.htm>

Glosategia; arrazakeriari buruzko liburu eta filmen kritikak; arrazakeriaren aurkako borrokarako jardunbide egokiak: heziketa-ekimenak, esperientzien zabalkundea, hezkuntza-proiektua; Lehiaketak; Legeria; hori dena Europako eremuaren barruan.

Errefuxiatuentzako Nazio Batuen Goi Komisarioa – Nazioarteko Bulegoa

Ingelesa, frantsesa, alemana

URL: <http://www.unhcr.ch>

Unitate didaktikoak eta jarduerak prestatzeko moduluak, Hizkuntza eta Literatura, Arteak, Historia, Geografia eta Gizarte Hezkuntza arloetan. Lehen Mailako Hezkuntzako Hirugarren Ziklorako (10-12 urte) eta Bigarren Hezkuntzarako: dena ingelesez. Material batzuk frantsesez.

CIPIE, Inmigrazioaren Behatoki iraunkorra

URL: <http://www.eurosur.org/CIPIE/prensa.htm>

Espainiako prentsan, irrati eta telebistetan inmigrazioari buruz diotena aztertzen du. Hedabideei buruzko txosten interesgarriak; sarean argitaratuak.

“Desberdinak Gara, Berdinak Gara” dokumental-baliabideei buruzko gida. -0) Madrid, 1995

URL: <http://www.eurosur.org/RACIS/portada.htm>

Arrazakeria, Xenofobia, Antisemitismoa eta Intolerantziaren aurkako Gazteriaren Europako Kanpainaren Espainiako Batzordeak egindako gida da eta gai horietaz arduratzen diren pertsonen, hezitzaileei, ONGei eta oro har elkarte-mugimenduari beren lana egiteko tresna ballagarri bat emateko helburua du.

Secretariado General Gitano Elkarte

URL: <http://www.asgg>

Bibliografia, ikus-entzunezko material eta prentsako berri laburrei buruzko datu-baseak.

United for Intercultural Action European Network against nationalism, racism, fascism and in support of migrants and refugees

Ingelesa

URL: <http://www.united.non-profit.nl/>

Arrazakeria eta diskriminazioaren aurkako borrokaren inguruko gaur egungo gaiak aztertzen dituzten informazio-liburuxka interesgarriak.

Errefuxiatuentzako Baliabideen Gida

URL: http://www.eurosur.org/IEPALA/guia_ref

Espainian errefuxiatuentzat lan egiten duten erakunde garrantzitsuenak identifikatu eta horietan eta beren zerbitzuetan jasotako informazioa zorrotz prozesatu ondoren osatutako gida da. Espainian errefuxiatu-egoera legez onartzeko aukera ematen duten tresna juridikoen bilduma eta errefuxiatuen eskubideen babesa bermatzen duten neurrien aplikazioa hartzen du bere barruan.

Revista Internacional de Ciencias Sociales

URL: <http://www.unesco.org/issj>

UNESCOk 1949. urtean sortu eta hiru hilean behin argitaratzen da aldizkari hau sei hizkuntzatan: Ingelesa, frantsesa, gaztelania, arabiera, txinera eta errusiera. Balio handiko datu-baseak ditu.

Manifiesto 2000

URL: <http://www.unesco.org/cpp/sp/index.html>

Nazio Batuen Batzar Nagusiak 2000. urtea Bakerako Kulturaren Nazioarteko Urte izendatu zuen eta UNESCOk horren inguruko jarduerak koordinatzen ditu mundu osoan. Bakearen Nobel Saridunek proposatu dute Bakearen eta indarkeria-ezaren kulturarako Manifiesto 2000 delakoa egitea, gizakiek dagokien erantzukizuna beren gain har dezaten: ez da deialdi bat, ez da goi mailako erakundeei helarazitako eskaera bat. Gizaki bakoitzak bake-kultura sustatzen duten balioak, jarrerak eta jokabideak benetan gauzatzeko duen erantzukizunari dagokio. Eraikuntza-lanetan.

Balioetan Hezteko materialak

Katalana eta gaztelania

URL: <http://www.xtec.es/recursos/valors/valors.htm>

Kataluniako Hezkuntzarako Informatika Programako zerbitzariaren orria da. Bere Datu Base bibliografikoak honako gaiak hartzen ditu: Kontsumoa, Giza Eskubideak, Garapenerako Hezkuntza, Bakerako Hezkuntza, Moralaren Hezkuntza, Bide Hezkuntza, bi sexuentzako aukera-berdintasuna, Kulturartekotasuna, Ingurumena, Gogoeta etikoa,

Osasuna, Sexualitatea eta Tutoretza. SENDERik (Herri Kulturarako Zerbitzuen Fundazioak) prestatu du.

Arrazakeria, xenofobia eta antisemitismoari buruzko eta Arrazakeriaren aurkako Europako Urteari buruzko ebazpena (1997) – B4-0045/97

URL: <http://www.europarl.es/correo/postales/racismo.html>

AFS-Kultura artekoa – Hezkuntza Orokorrerako Programa

URL: <http://www.afs-intercultura.org/index.html>

Moldaketa erraz batzuk eginda erabil daitezkeen material didaktikoak, gai hauek lantzeko: Giza Eskubideetan Heztea, Kulturarteko Hezkuntza, Boluntarioentzako Hezkuntza eta Kontzientzia orokorra.

Averroes, Andaluziako Hezkuntzarako Sare Telematikoa

URL: <http://averroes.cec.junta-andalucia.es/www/inmigrantes/enlaces.html>

Kulturartekotasun eta Hezkuntzari buruzko esteken bilduma interesgarria; informazioa erabili daitekeen hezkuntza-mailak eta horiei buruzko baliabideak azaltzen dira.

Zeharkako Gaierako Programa – Hezkuntza eta Kultura Kontseilaritza – Madrilgo Erkidegoa

URL: <http://platea.pntic.mec.es/cam/srp/transversales/Transversales.html>

Funtsean, irakasleen prestakuntzarako ikastaro-eskaintzak dira.

Garapenerako hezkuntza, gatazkak eta era horretako beste gai batzuetan zuzenean lan egiteko eta jarduera zehatzak antolatzeako materialak.

Teknika eta estrategia didaktikoak

Mundópolis II Fasea. Garapenerako hezkuntza-tailerrak HEGOA: Bilbao, 1997. 172, 174, 176 eta 178. or.

Tekniken Koadernoak

"Eta zuk... zer diozu? Proiektua, ACSUR-Las Segovias, garapenerako hezkuntza-arloa.- Madril, 1995

Nola prestatu gidoi didaktikoak?

Mundópolis II Fasea. Garapenerako hezkuntza-tailerrak. HEGOA: Bilbo, 1997. 154. or.

Irudi batekin egin ditzakegun lanen zerrenda

Pedro Saez. Gatazken Gakoak. Garapenerako hezkuntza-gida didaktikoak. CIP: Madril, 1997.76-77 or.

Argazki-erakusketak

Nola prestatu "Mundu bakar bateko astea"

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1977. 11-13 or.

"Munduaren egoera" lehiaketa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1997. 14-17 or.

Gazteen eskubideen enkantea lehiaketa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1997. 20-26 or.

Mina-joko polemikoa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril 1997 31-36 or.

Haize-arrosa

Jarduerak

- [Albatros. Kultura desberdin batekin topo egitea. Kultura-aurreiritziei buruzko jarduera](#)
- [AVE trena. Indarkeriarik gabeko ekintza-metodoak pentsatzeko jarduera. Roleplaying](#)
- [Kulturarteko aniztasunerako jarduera. Kulturartekotasuna](#)
- [Jarduera. Marginazio-estereotipoak.](#)
- [Ikus-entzunezko Baliabidea: "La clase dividida" bideoaren erreferentzia. Ikuspegi sozio-afektiboa.](#)

Giza eskubideen aldarrikapen unibertsala

Hitzaurrea

Kontuan izanik munduko askatasuna, justizia eta bakea giza familiako kide guztien berezko duintasunean eta eskubide berdin eta ukaezinetan oinarritzen direla;

Kontuan izanik giza eskubideak ez ezagutzearen eta gutxiestearen ondorioz, giza kontzientziari irain egiten dioten basakeriak gertatu izan direla; eta gizon-emakumeek, beldur eta gabezia orotik aske, hitz egiteko askatasuna eta sinesmen-askatasuna izango dituzten munduaren etorrera aldarrikatu dela gizakiaren helburu nagusi;

Kontuan izanik ezinbestekoa dela giza eskubideak zuzenbidezko erregimen batek babestea, gizakia-tirania eta zapalkuntzaren aurkako azken irtenbidea den matxinadara jo beharrean aurkitu ez dadin;

Kontuan izanik ezinbestekoa dela, baita ere, herrialdeen artean harreman lagunkoiak bultzatzea;

Kontuan izanik Nazio Batuetako kide diren herriek gizakiaren oinarritzko eskubideetan, gizakiaren duintasun eta balioan eta gizonen eta emakumeen eskubideen arteko berdintasunean duten fedea tinko azaldu dutela Agirian; eta, askatasunaren ikuspegi zabalago baten barruan, gizarte aurrerakuntza sustatzeko eta bizitza-maila jasotzeko erabakita daudela adierazi dutela;

Kontuan izanik Estatu Kideek, Nazio Batuen Erakundearekin elkarlanean, gizakiaren oinarritzko eskubide eta askatasunen begirune orokorra eta eraginkorra ziurtatzeko hitza eman dutela;

Kontuan izanik emandako hitz hori osotasunean betetzeko garrantzi handikoa dela eskubide eta askatasun horiek berdin ulertzea;

BATZAR NAGUSIAK

GIZA ESKUBIDEEN ALDARRIKAPEN

UNIBERTSAL HAU EGITEN DU

Herri eta nazio guztiek izan beharreko jomuga legez, bai norbanakoek eta bai erakundeek. Aldarrikapen honetan etengabe oinarrituta, alde batetik, eskubide eta askatasun hauen begirunea bultza dezaten irakaskuntzaren eta hezkuntzaren bidez eta, bestetik, nazio mailan eta nazioarte mailan arian-arian neurriak hartuz, era eraginkorrean eta orokorrean ezar daitezzen ziurtatzeko, bai elkarkide diren estatuetako herrien artean eta baita horien eskumenpean dauden lurraldeetan ere.

1. atala

Gizon-emakume guztiak aske jaiotzen dira, duintasun eta eskubide berberak dituztela; eta ezaguera eta kontzientzia dutenez gero, elkarren artean senide legez jokatu beharra dute.

2. atala

Gizaki orori dagozkio Aldarrikapen honetan adierazitako eskubide eta askatasunak, eta ez da inor bereziko arraza, larru-kolorea, sexua, hizkuntza, erlijioa, politikako edo bestelako iritzia, sorterrria edo gizarteko jatorria, ekonomi maila, jaiotza edo beste inolako gorabeheragatik.

Ez zaio begiratuko gainera, pertsona zein herrialde edo lurraldetakoa den; ezta hango politikari, legeei edo nazioarteko egoerari, nahiz eta herri hori burujabea izan, besteren zainpeko lurraldea, autonomiarik gabea edo nola-halako burujabetasun-mugak dituen.

3. atala

Norbanako guztiek dute bizitzeko, aske izateko eta segurtasunerako eskubidea.

4. atala

Inor ez da izango besteren esklabu edo uztarpeko; debekatuta dago esklabutza eta esklabuen salerosketa oro.

5. atala

Ezin daiteke inor torturatu, ezta inori zigor edo tratu txar, anker eta lotsarazlerik eman ere.

6. atala

Edozein gizon-emakume du, nonahi, lege-nortasundun dela aitortu diezaizoten eskubidea.

7. atala

Gizon-emakume guztiak berdina dira legearen aurrean eta denek dute, bereizkeriarik gabe, legezko babesa izateko eskubidea. Denek dute Aldarrikapen hau hausten duen edozein bereizkeriaren aurka eta bereizkeria horren eragilearen aurka babes berbera izateko eskubidea.

8. atala

Pertsona orok du Konstituzioak edo legeek gizon-emakumeei aitortzen dizkieten oinarritzko eskubideak hausten dituzten ekintzetatik babesteko, norbere herrialdeko auzitegi aginpidedunetan errekurso eraginkorra jartzeko eskubidea.

9. atala

Inor ezingo da arrazoirik gabe atxilotu, preso hartu edo erbesteratu.

10. atala

Pertsona orok eskubidea du, berdintasun osoan, auzitegi burujabe eta alderdikieriarik gabean jendaurrean hitz egin eta zuzentasunez entzun diezaizoten, nahiz bere eskubide

eta betebeharrak erabakitzeko, nahiz bere aurkako salaketa penalak aztertzeko.

11. atala

1. Delituagatik salatutakoak eskubidea du errugabetzat jo dezaten, errudun dela legez eta jendaurreko epaiketan frogatzen ez den bitartean. Epaiketan bere burua zaintzeko berme guztiak ziurtatuko zaizkio.

2. Egintzak edo behar-uzteak izandakoan, herrialdeko edo nazioarteko legeriaren arabera delitu ez baziren, ezingo da inor kondenatu. Delitua egitean ezargarri den zigorra baino larriagorik ere ezingo zaio jarri.

12. atala

Ez dago arrazoirik gabe beste inoren bizitza pribatuan, familian, etxean edo postan eskusartzerik, ezta inoren ohore edo izen onari eraso egiterik ere. Nornahik du eskusartze edo eraso horien aurka legezko babesa izateko eskubidea.

13. atala

1. Pertsona orok du joan eta etorri aske ibiltzeko eskubidea eta Estatu baten lurraldean bizilekua aukeratzekoa.

2. Pertsona orok du edozein herrialdetatik alde egiteko eskubidea, baita norberetik ere, eta norbere herrialdera itzultzekoa.

14. atala

1. Jazarpenik jasanez gero, pertsona orok du edozein herrialdetan babesa bilatu eta izateko eskubidea.

2. Eskubide horretara ezin izango da jo delitu arruntek sortutako auzibideko egintza baten aurka, ezta Nazio Batuen helburu eta erizpideen aurkako egintzak direla-eta ere.

15. atala

1. Pertsona orok du herritartasuna izateko eskubidea.

2. Inori ezingo zaio arrazoirik gabe herritartasuna kendu, ezta herritartasuna aldatzeko eskubidea ukatu ere.

16. atala

1. Gizonek eta emakumeek, ezkontadinetik aurrera, ezkontzeko eta familia aratzeko eskubidea dute, arraza, herritartasun edo erlijioagatiko inolako mugarik gabe; eta, ezkontzari dagokionez, eskubide berberak dituzte bai ezkontuta jarraituz gero eta bai ezkontza-lotura ezabatuz gero ere.

2. Ezkongaien baimen aske eta osoz ez bada, ez dago ezkontzerik.

3. Familia da gizartearen oinarri jatorra eta berezkoa, eta Estatuaren eta gizartearen babesa izateko eskubidea du.

17. atala

1. Pertsona orok du jabe izateko eskubidea, bakarka nahiz taldean.

2. Arrazoirik gabe, ez zaio inori bere jabegoa kenduko.

18. atala

Pertsona orok pentsamendu-kontzientzi eta erlijio-askatasunerako eskubidea du; eskubide horren barne da erlijio edo sinesmena aldatzeko askatasuna eta baita norbere erlijioa edo sinesmena bakarka nahiz taldean, jendaurrean edo pribatuan irakaskuntzaz, ihardueraz, kultuz eta aginduak gordez azaltzeko askatasuna ere.

19. atala

Gizabanako guztiek dute eritzi-eta adierazpen-askatasuna. Eskubide horrek barne hartzen du erlijioa eta sinismena aldatzeko askatasuna eta bakoitzaren eritziengatik inork ez gogaitzeko eskubidea, ikerketak egitekoa eta informazioa eta eritziak mugarik

gabe eta nolanahiko adierazpidez jaso eta zabaltzekoa.

20. atala

1. Nornahik du bakean biltzeko eta elkartzeko eskubidea.
2. Inor ezingo da behartu elkarte bateko kide izatera.

21. atala

1. Pertsona orok du bere herrialdeko gobernuan parte hartzeko eskubidea, zuzenean nahiz libre aukeratutako ordezkarien bitartez.
2. Pertsona orok du berdintasunez norbere herrialdeko funtzio publikoan sartzeko eskubidea.
3. Herriaren borondatea da botere publikoaren agintearen oinarria; borondate hori aldian-aldian egingo diren benetako hauteskundeetan adieraziko da. Hauteskondeok bozketa orokor eta berdinez eta isilpeko boto bidez egingo dira, edo boto askatasuna bermatzen duen beste bide batez.

22. atala

Pertsona orok du, gizarteko kide denez gero, gizarte-segurantzia izateko eskubidea eta, herrialdearen ahaleginaz eta nazioarteko laguntzaz, Estatu bakoitzaren antolaketa eta baliabideak kontuan izanik, norbanakoaren duintasunerako eta nortasuna garatzeko ezinbestekoak diren ekonomi, gizarte eta kultura mailako eskubideak asetuta izatekoa.

23. atala

1. Pertsona orok du lan egiteko eskubidea, lana aukeratzekoa, lanbaldintza bidezkoak eta egokiak izatekoa, eta langabeziaren aurkako laguntza jasotzekoa.
2. Pertsona orok du, bereizkeriarik gabe, lan beragatik lansari berbera jasotzeko eskubidea.
3. Lanean ari denak bidezko lan-saria eta aski zaiona jasotzeko eskubidea du, bai bera eta bai bere familia, giza duintasunari dagokion bezala bizitzeko bestekoa. Horretarako aski ez bada lansaria, gizarteko laguntzaren bidez osatuko da.
4. Pertsona orok du, norbere interesen alde egiteko, sindikatuak eratu eta sindikatuko kide izateko eskubidea.

24. atala

Pertsona orori dagozkio atsedenerako eskubidea, aisiarakoa, lanaldiaren iraupen mugatua izatekoa eta aldian-aldian ordaindutako oporrak izatekoa.

25. atala

1. Pertsona orok du bizimodu egokia izateko eskubidea, bai berari eta bai bere familiari osasuna eta ongi izatea bermatuko diena, eta batez ere janaria, jantziak, bizitokia, medikusorospena eta gizarte-zerbitzuak; eta baita lanik eza, gaixotasuna, elbarritasuna, alarguntasuna, zahartzaroa edo bizibidea nahi gabe galtzeko beste kasuren bat gertatzen denerako aseguruia izateko eskubidea ere.
2. Amek eta haurrek laguntza bereziak jasotzeko eskubidea dute. Haur guztiek, senar-emazteengandik nahiz ezkontzatik kanpo jaiotakoek, gizartearen babes berbera izateko eskubidea dute.

26. atala

1. Pertsona orok du hezkuntza-eskubidea. Hezkuntza dohainekoa izango da oinarritzko ikasketei dagokienez behintzat. Oinarritzko ikasketak egitea derrigorrezkoa izango da; heziketa teknikoa eta lanbiderakoa, orokorra; eta denek izango dute goimailako ikasketak egiteko aukera bera, norberaren merezimenduen arabera.
2. Hezkuntzaren helburua giza nortasuna guztiz garatzea izango da eta giza eskubideen eta oinarritzko askatasunen errespetua indartzea; herrialde, arraza eta erlijio guztien arteko elkar-ulertze, jasankortasun eta adiskidetasunaren alde egingo du; eta Nazio Batuen iharduna bultzatuko du, bakeak iraun dezan.

3. Gurasoek lehentasunezko eskubidea izango dute seme-alabei emango zaien hezkuntza mota aukeratzeko.

27. atala

1. Pertsona orok du eskubidea elkarteko kultur ekitaldietan aske parte hartzeko, artelanez gozatzeko, eta zientzi aurrerakuntzan eta horri darizkion irabazietan parte hartzeko.
2. Zientzia, literatura edo arte mailan egindako lanen egille diren pertsona guztiek dute horregatik eskubidea dagozkien interesak eta materialak babes dakizkien eskubidea.

28. atala

Pertsona guztiei dagokien eskubidea da, Aldarrikapen honetan azaldutako eskubide eta askatasunak era eraginkorrean garatzeko dituen gizarte mailako eta nazioarteko ordena ezar dadin.

29. atala

1. Pertsona orok komunitatearekiko betebeharrak ere baditu, komunitatea baita bere nortasuna guztiz eta era askean garatzeko toki bakarra.
2. Pertsona orok, gainontzeko herritarren eskubide eta askatasunen begirunea ziurtatzeko eta gizarte demokratiko bateko moral, ordena publiko eta ongizate orokorreko bidezko eskakizunak betetzeko lege ezar daitezzen mugak baino ez ditu izango dagozkion eskubide eta askatasunez baliatzeko orduan.
3. Eskubide eta askatasun hauetaz ezingo da inor baliatu Nazio Batuen helburu eta erizpideen aurka.

30. atala

Aldarrikapen honetan jasotako ezertan ezingo da ulertu Estatuari edo talde edo norbanakoren bati Aldarrikapen honetan bertan adierazitako edozein eskubide eta askatasun deuseztatzeko ekintzak edo ihardunak burutzeko eskubidea ematen zaionik.

UMEAREN ESKUBIDEEI BURUZKO KONBENTZIOA

Nazio Batuen Batzar Orokorrak 1989ko azaroaren 20an onartua. Xedapen nagusien laburpena (Unicef Espainia).

1. Artikulua: Umearen definizioa

Ume bezala definitzen da gizaki oro bere jaiotzatik hasi eta 18 urte bete arte, adin hori baino lehenago adin-nagusitasuna lortzen ez badu behintzat.

2. Artikulua: Diskriminaziorik ez

Eskubide guztiak ume guztiei aplikatu behar zaizkie, inolako salbuespenik gabe, eta Estatuaren obligazioa da umea era guztietako diskriminazioetatik babesteko beharrezko neurriak hartzea.

3. Artikulua: Umearen interesak lehentasuna dauka

Umeari buruzko neurri guztien oinarrian, haurren interesak lehentasuna duela hartu behar da kontuan. Estatuari dagokio babes eta zaintza egokia ziurtatzea, gurasoek edota beste pertsona arduradunek horretarako gaitasunik ez dutenean.

4. Artikulua: Eskubideen aplikazioa

Estatuaren obligazioa da Konbentzio honetan onartutako eskubide guztiak eraginkorrak izan daitezen beharrezko neurriak hartzea.

5. Artikulua: Gurasoen gidaritza eta orientazioa

Estatuaren obligazioa da gurasoek eta baita familiartekoez ere umeari bere ahalmen eta gaitasunen eboluzioarekin batera doan orientazio emateko dituzten erantzukizuna eta eskubideak errespetatzea.

6. Artikulua: Bizi-iraupena eta garapena

Ume orok du bizitzeko eskubide inprimitiboa eta Estatuaren obligazioa da umearen bizi-iraupena eta garapena garrantzitzea.

7. Artikulua: Izena eta nazionalitatea

Ume orok dauka jaiotzatik beretik izena edukitzeko eta baita nazionalitate bat lortzeko eskubidea ere.

8. Artikulua: Identitatea gordetzea

Estatua behartua dago umearen identitatea babestera eta, behar izanez gero, berrezartzera, baldin eta umeari identitate horren zati bat edo bere osagai guztiak (izena, nazionalitatea eta famili mailako loturak) kendu izan balitzazkio.

9. Artikulua: Gurasoen banantzea

Umearen eskubidea da bere gurasoekin bizitzea, banantzea umearen beraren interes gorenerako beharrezkoa gertatzen den kasuetan izan ezik. Umearen eskubidea da guraso biek zuzeneko harremana edukitzea, horietako batengandik edo baita biengandik ere banandua edo apartatua egonez gero. Estatuari dagokio alderdi honen erantzule izatea, banantzea berorren ekintza batek eragina gertatzen den kasuan.

10. Artikulua: Familia berriro elkartzea

Umeen eta baita berorien gurasoen eskubidea da atzerriko edozein herritatik irtetea eta bakoitzaren herrialdean sartzea, beti ere familia berriro elkartzeko edota gurasoen

eta seme-alaben arteko harremana mantentzeko.

11. Artikulua: Erretentzio eta traslado ez-zilegiak

Estatuaren obligazioa da traslado ez-zilegien kontra eta umeak atzerrian zilegi ez den moduan erretentitzearen kontra borrokatzeko beharrezko neurriak hartzea, bai hori egiten duena gurasoetako bat denean, edo baita hirugarren pertsona batek egiten duenean ere.

12. Artikulua: Umearen iritzia

Umeak bere iritzia adierazteko eskubidea dauka, eta baita iritzi hori kontuan hartua izateko eskubidea ere, haurrari dagozkion arazo guztietan.

13. Artikulua: Adierazpen-askatasuna

Ume orok du era guztietako ideiak eta informazioak bilatu, jaso eta hedatzeko eskubidea, beti ere hori egiten duenean beste batzuen eskubidearen kalterako ez baldin bada.

14. Artikulua: Pentsamendu, kontzientzia eta erlijio-askatasuna

Umeak pentsamendu, kontzientzia eta erlijio-askatasunerako eskubide osoa dauka, bere gurasoen gidaritzapean eta legeak ezarritako agindu eta muga barruan noski.

15. Artikulua: Elkartzeko askatasuna

Ume orok du elkartzeko askatasunaren eskubidea, eta baita bilerak egiteko eskubidea, beti ere hori beste inoren eskubideen kontra ez baldin bada.

16. Artikulua: Bizitza pribatuaren babesa

Edozein umek dauka bere bizitza pribatuan, bere familian, bere helbidean eta bere korrespondentzian beste inork muturrik ez sartzeko eskubidea eta baita bere ohorean erasotua ez izateko eskubidea ere.

17. Artikulua: Informazio egokia jasotzeko eskubidea

Komunikabide sozialek zeregin oso garrantzitsua betetzen dute umeei zuzendua dagoen informazioa, helburu bezala haurren ongizate morala sustatzea duen informazioa, hedatzeko orduan. Herrien elkar-ezagutza eta elkar-ulermena, umearen kultura errespetatuz. Estatuaren obligazioa da puntu honen inguruan neurri sustatzaileak hartzea, eta umea, bere ongizaterako kaltegarria gerta daitekeen informazio eta material orotatik babestea.

18. Artikulua: Gurasoen erantzukizuna

Guraso bien erantzukizunik behinena umeen hazkuntza da eta Estatua beren eginkizun horretan beharrezkoa duten asistentzia ematera behartua dago.

19. Artikulua: Tratu txarren aurkako babesa

Estatuaren obligazioa da gurasoek edo haurren zaintzaz arduratzen den beste edozein pertsonak emandako tratu txarretatik umeak babestea eta horri buruzko neurriak, prebentzio-mailakoak nahiz tratamendukoak ezartzea.

20. Artikulua: Beren famili girotik aldenduak dauden umeen babesa

Estatuaren obligazioa da beren famili girotik aldenduak dauden umeei babes berezia eskaintzea, atentzio familiarra ordeztuko duten zaintzen mesedea jasoko dutela ziurtatuz edota etxe edo egoitza egoki baten ezarriak izango direla ziurtatuz, beti ere umearen jatorri kulturala kontuan hartuz.

21. Artikulua: Adopzioa

Adopzioa edo umeordetza ezagutu, onartu eta/edo baimentzen duten Estatuetan, beti ere umearen interes gorenak edukiko du lehentasunezko kontsiderazioa, adopzioa

onargarria dela ziurtatzeko beharrezko garantia guztiak bertan biltzen direla segurtatuz, hala nola baita agintari eskudunen baimena ere.

22. Artikulua: Ume errefuxiatuak

Babes berezia eskainiko zaie errefuxiatutzat jotzen diren umeei edota errefuxiatuaren estatutua eskatzen dutenei, eta Estatuaren obligazioa da erakunde eskudunekin lankidetzan aritzea, aipatu babes eta asistentzia hori garantizatzeko.

23. Artikulua: Ume ezinduak

Mentalki edo fisikoki ezinduak diren umeek, beren autoaskitza eta erabateko gizarte-integrazio aktiboa lortzera bideratuak dauden zaintzak, hezkuntza eta trebakuntza bereziak jasotzeko eskubidea daukate.

24. Artikulua: Osasuna eta zerbitzu medikoak

Umeek ahalik eta osasun-mailarik altuena gozatzeko eskubidea dute, zerbitzu medikoetara eta errehabilitazioko zerbitzuetara irispidea edukitzeko eskubideaz gain, arreta berezia jarritz osasunaren lehen mailako atentzioarekin, zaintza prebentiboekin eta haur-hilkortasunaren beherakadarekin zerikusia dutenengan. Estatuaren obligazioa da umearen osasunarentzat kaltegarriak izan daitezkeen usadio eta ohitura tradizionalak desagertzera bideratuak dauden neurri egokiak hartzea.

25. Artikulua: Internamenduaren aldizkako ebaluazioa

Osasun fisiko edo mentalaren atentzio, babes edo tratamendurako agintari eskudunen aginduz internatua izan den umeak bere internamendu hori eragin zuten baldintza eta xehetasun guztien aldizkako berrikuspen eta ebaluazioa egiteko eskubidea dauka.

26. Artikulua: Gizarte-segurantza

Ume orok dauka gizarte-segurantzaren mesedea jasotzeko eskubidea.

27. Artikulua: Bizi-maila

Ume orok dauka bere garapenerako egokia den bizi-maila bat jasotzeko eskubidea eta gurasoen erantzukizun behinenetako bat da hori haurrari eskuratzea. Estatuaren obligazioa da erantzukizun hori asumitua izan dadin neurri egokiak hartzea, eta egiaz asumitua izan dadila egikaritzea, baita janarizko pentsioa ordainduz ere hori beharrezkoa gertatuko balitz.

28. Artikulua: Hezkuntza

Ume orok du hezkuntzarako eskubidea eta Estatuaren obligazioa da gutxienez ere lehen mailako hezkuntza doakoa eta derrigorrezkoa ziurtatzea. Eskolako disiplina aplikatu arren ere umearen duintasuna errespetatu egin beharko da, gizakia den heinean.

29. Artikulua: Hezkuntzaren helburuak

Estatuak onartu behar du hezkuntza umearen nortasuna eta gaitasunak garatzera bideratu behar dela, haurra bizitza heldu aktiborako prestatu ahal izateko, oinarritzko giza eskubideenganako errespetua sustatuz umearengan, eta norberaren balio kultural eta nazional propioenganako nahiz bereaz bestelako zibilizazioenganako errespetua garatuz.

30. Artikulua: Gutxiengoetako edo populazio indigenoetako umeak

Gutxiengo jakin bateko umeek nahiz populazio indigenoetako umeek beren bizitza kultural propioa edukitzeko, beren erlijio berezia praktikatzeko eta beren hizkuntza propioa erabiltzeko eskubidea dute.

31. Artikulua: Aisia, jolasa eta kultur jarduerak

Umeak aisiarako eta jolaserako eskubidea dauka, eta baita jarduera artistiko eta kulturaletan parte hartzeko ere.

32. Artikulua: Adin txikikoen lana

Estatuaren obligazioa da umea bere osasun, hezkuntza edo garapenarentzat kaltegarria gerta daitekeen edozein lan egikaritzetik babestu edo begiratzeari; baita enplegu batean onartua izateko gutxieneko adinak ezarri eta berorren baldintzak arautzea ere.

33. Artikulua: Estupefazianteen erabilera eta trafikoa

Umearen eskubidea da estupefazianteen eta substantzia psikotropikoen erabileratik babestua izatea, eta substantzia horien produkzioan edo banaketan nahasiak egon daitezen eragozteak.

34. Artikulua: Esplotazio sexuala

Umeak esplotazio eta abusu sexualetatik babestua izateko eskubidea du, eta eskubide horren barruan sartzen dira prostituzioan edota usadio edo praktika pornografikoetan erabillak izatea.

35. Artikulua: Umeen salmenta, trafikoa eta salerosketa

Estatuaren obligazioa da umeen salmenta, trafikoa eta salerosketa galarazteko eta prebenitzeko beharrezko neurri guztiak hartzea.

36. Artikulua: Bestelako esplotazio-forma batzuk

Umearen eskubidea da 32, 33, 34 eta 35. artikuluetan kontuan hartuak izan ez diren bestelako esplotazio-forma guztien kontrako babesak jasotzea.

37. Artikulua: Tortura eta askatasun-gabetzea

Ezein ume ez da torturatua izango, ezta tratatu krudel, anker edo bihotz-gabekorik jasango, heriotza-zigorrik, betirako presoaldirik edota atxilotze nahiz gartzeleratze legez kontrako edo arbitrarioz ezarriko ere. Askatasun-gabetua izan den ume oro gizatasunez tratatua izango da, helduengandik aparte mantendua egongo da, bere familiarekin harremanak edukitzeko eskubidea gordeko du eta asistentzia juridikoa eta bestelako laguntza egokiak berehala eskuratuko zaizkio.

38. Artikulua: Gatazka armatuak

15 urte bete aurretik umeak ezingo du zuzenean inolako liskarretan parte hartu ezta indar armatuek errekutatua izan ere. Gatazka armatuen eragin eta erasanpean dauden ume guztiek babes eta zaintza bereziak jasotzeko eskubidea daukate.

39. Artikulua: Errekuperazio soziala eta bergizarteratzea

Estatuaren obligazioa da torturaren, gatazka armatuen, abandonuaren, tratatu txarren edota esplotazioaren biktimak diren umeek tratamendu berezia jaso dezaten neurri egokiak hartzea, haur horien erredukuperazio soziala eta bergizarteratzea ziurtatzeko.

40. Artikulua: Adin txikikoen justizia administratzea

Akusatua den edozein ume, edota legeak hautsi edo urratzeagatik errudun deklaratu den edozein ume bere oinarritzko eskubideak errespetatuak izan daitezen eskubidea dauka, eta batez ere ekitatezko prozedura baten garrantia guztiak aprobetxatzeko eskubidea, eta baita bere defentsa prestatu eta aurkeztu ahal izateko asistentzia juridikoa edota bestelako laguntza egokiak edukitzeko eskubidea ere. Posible denean, prozedura judizialetara ez jotzeko eta instituzio berezietan ez internatzeko ahaleginak egingo dira.

41. Artikulua: Indarrean dauden arauen errespetua

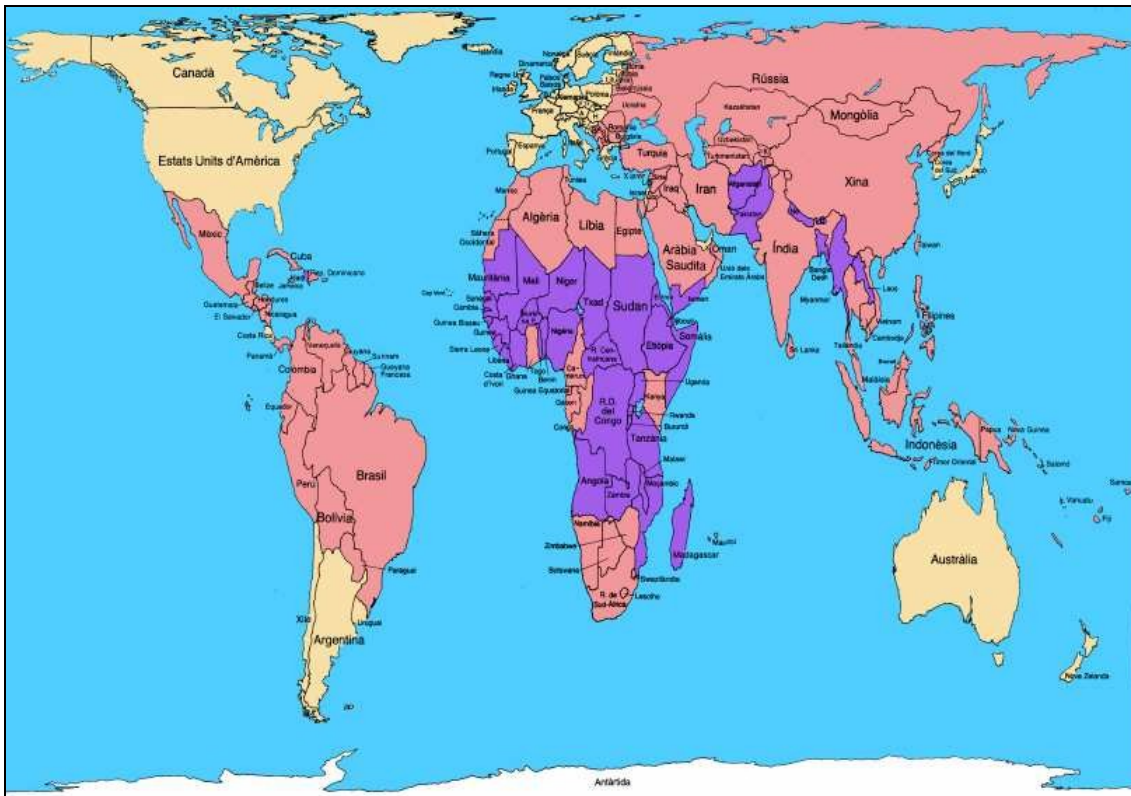
Nazio lege batek edota Estatu horretan indarrean dagoen bestelako nazioarteko xedapen batek ezarritako arau bat Konbentzio honetako xedapen analogoa baino umearentzat faboragarriagoa gertatzen den kasuan, aipatu xedapen edo arau faboragarriago hori aplikatuko da.

Haurren Eskubideen gaineko Deklarazio Unibertsala

Laburbilduta eta modu errazean

1. Berdintasunerako eskubidea, arraza, erlijioa edo nazionalitatea edozein dela ere.
2. Babes berezi baterako eskubidea, osasuntsu eta libre hazi daitezen fisikoki, mentalki eta sozialki.
3. Izena eta nazionalitatea edukitzeko eskubidea
4. Elikadura, etxebizitza eta medikuen zaintza egokia izateko eskubidea.
5. Fisikoki edo mentalki ezinduak diren haurrek eskubide izan behar dute hezkuntzarako, eta laguntza bereziak eman behar zaizkie.
6. Ulertuak eta maitatuak izateko eskubidea gizartearen eta familiaren aldetik.
7. Hezkuntza doan jasotzeko eskubidea. Dibertitzeko eta jolasteko eskubidea.
8. Arreta eta laguntza eskubidea arrisku kasuetan.
9. Lan-esplotazioetik abestu behar dira haurrak eta ezin dira abandonatu.
10. Solidaritatea, adiskidetasuna eta justizia sustatzen dituen hezkuntza jasotzeko eskubidea dute haurrek.

8. Peters-en Mapa

A ze mapamundi arraroa, ezta? Esan liteke irudia dokumentuan sartzean “desitxuratu” egin dela. Bada ez, mapa ondo dago; izan ere, munduaren itxura ondoen erakusten digun plano da. Orduan, zergatik ikusi ohi dugu zapalago? Normalean Mercator-en Mapa erabiltzen delako.

Mercator-en proiektzioa

Mercator-en mapa 1569. urtean sortu zen; garai hartan marinelek belaz lagundurik zeharkatzen zituzten ozeanoak, egurrezko itsasontzietan, izarrak gidari zituztela. Proiektzio horren arrakasta honela azal daiteke: bertan egindako edozein lerro zuzenek egiazko ibilbidea erakusten du, eta mapan markatutako angeluari itsasorratzaren bidez jarraituz, ondo nabiga daiteke. Herrialdeen itxura egiazkoa da, baina horien azalera berezkoa baino askoz handiagoa da latitude altuetan, Europan eta Iparramerikan, munduko aberastasun osoaren %80 kontzentratzen den herrialdeetan hain zuzen.

Peters-en proiektzioa

Mapa hau Arno Peters historialari eta kartografoak proposatu zuen Alemanian 1974an eta sekulako eztabaida piztu zuen. Peters-en proiektzioa proiektzio zilindrikoa eta konformea zen, Mercator-ena bezala. Baina, aurrekoak ez bezala, matematikoki zuzentzen du altitude altuen distortsioa. Peters-en proiektzioak munduaren **irudi eurozentrikoa** baztertzen du. Eskalak gutxien desitxuratzen dituen proiektzioa da. Dauden proiektzio guztietatik bera egokitzen da ondoen munduaren benetako neurrietara.